

Magasabb szintű formalizmus: Állapottérképek (statecharts)

dr. Majzik István
BME Méréstechnika és Információs
Rendszerek Tanszék

Modellek a formális ellenőrzéshez

Mivel nyújt többet egy magasabb szintű formalizmus?
Hogyan használható szoftver szintézisre és verifikációra?

**Modell-
transzformációk**

**Mérnöki
modellek**

**Magasabb szintű
formalizmusok
SC, PN, CPN, DFN**

**Alapszintű matematikai
formalizmusok
KS, LTS, KTS**

Tartalomjegyzék

- Alapelemek
- Az állapottérkép szintaxisa
 - UML 2 statechart diagram
- Az állapottérkép szemantikája
 - UML 2 State Machine szemantika
 - (Más szemantikák: pl. Harel-féle szemantika)
- A formális szemantika használata
 - Forráskód szintézis
 - Futásidőbeli verifikáció

Mi az állapottérképek célja?

- **Állapot alapú, eseményvezérelt rendszerek viselkedésének megadására alkalmasak**
 - Egy állapotgép viselkedésének leírása
 - **Reaktív viselkedés:**
Külső események hatására történő állapotváltást ír le
 - Pl. bejövő üzenet, jelzés, hívás, ...
 - **Akciók:** az állapotátmenetekhez rendelt tevékenységek, történések
 - Pl. értékadás, kimenő üzenet, ...
- **Szokásos használat:**
 - **Beágyazott rendszerek:** bejövő események feldolgozása (pl. robot vezérlése, vagyonvédelmi rendszer, ...)
 - **Protokollok:** üzenetek feldolgozása

Alapfogalmak

- **Állapot, aktív állapot**
 - Adott feltételek teljesülése (pl. művelet végrehajtható)
 - Állapotváltozók adott állapota
- **Állapotátmenet**
 - Állapot változása
 - **Trigger esemény** válthatja ki
 - Trigger nélküli átmenet: „önmagától” következik be
 - **Örfeltétel** rendelhető hozzá
 - Állapotátmenet csak akkor történhet meg, ha az örfeltétel igaz
 - **Akció** rendelhető hozzá
 - Állapotátmenethez rendelt tevékenység, történés
- **Esemény**
 - Aszinkron történés, paramétereit is lehetnek
 - Önálló elem, eseményosztály példánya
 - Öröklés: esemény attribútumok bővítése

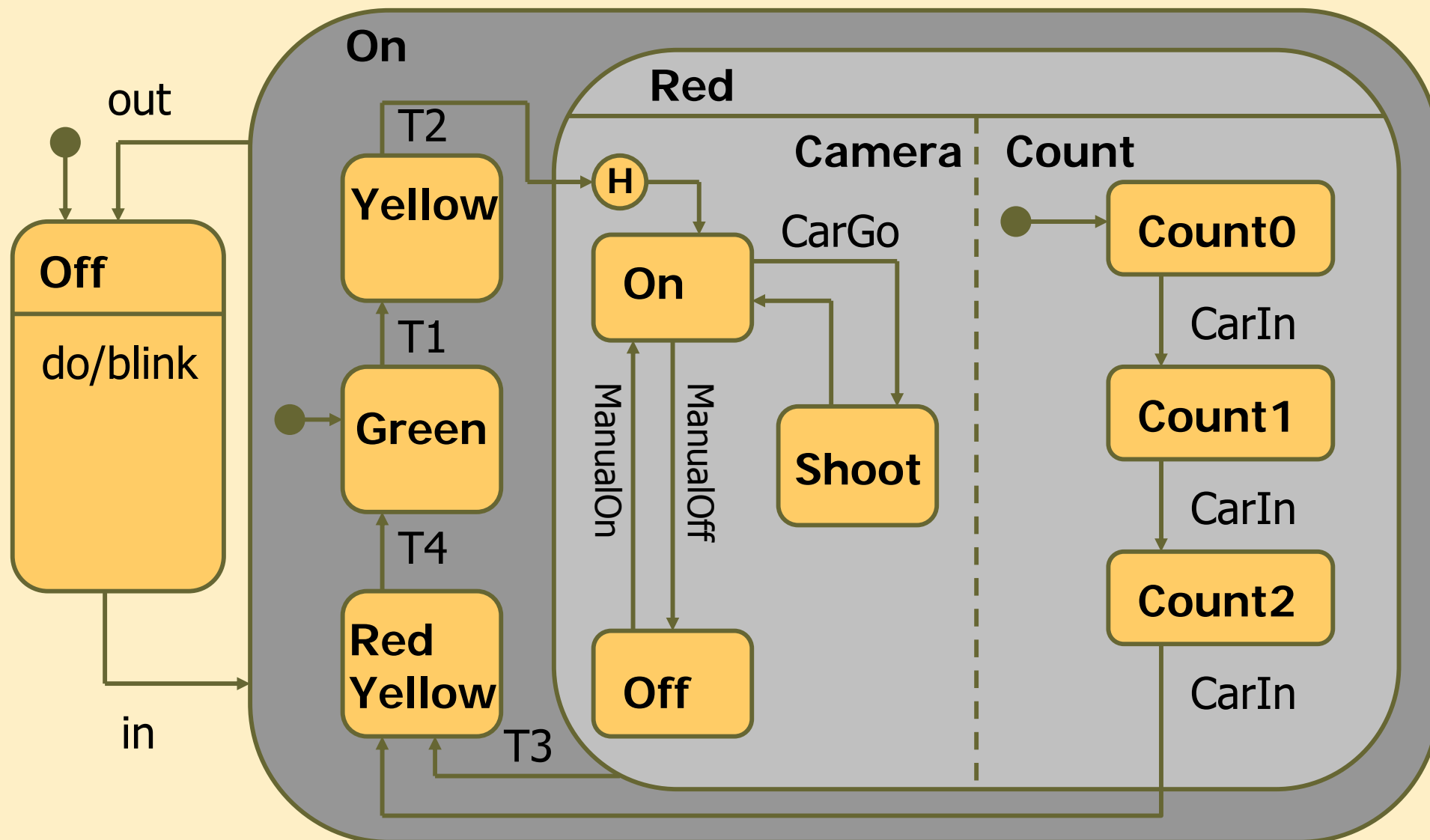
Új igények

- **Állapotok finomítása: Állapothierarchia**
 - Szuperállapot: alállapotokra bontható
- **Konkurens viselkedés leírása**
 - Nem akarunk sorrendi kötöttséget megadni (egyidejűleg, vagy tetszőleges sorrendben végzett feldolgozás)
 - Többszálú / elosztott / párhuzamos végrehajtás esetén
- **Összetett állapotátmenetek**
 - Szétváló, egyesülő, feltételtől függő elágazó átmenet
- **Emlékezés: Visszatérés egy korábbi aktív állapotkonfigurációra**
 - Visszatérés adott feldolgozáshoz közbenső esemény után
 - Egy állapotfinomítási szinten vagy mélyebben is

Állapotdiagramok és állapottérképek

- **Állapotdiagram:**
 - Egyszintű, egyszerű állapotok és átmenetek
 - Pl. UPPAAL esetén látott automaták leírása
- **Állapottérkép: az állapotdiagram kiterjesztése**
 - **Állapothierarchia:** állapotok finomítása
 - **Konkurens régiók:** konkurens viselkedés leírása
 - **Összetett átmenetek:** szétváló, egyesülő, feltételes
 - **Emlékezés:** Legutolsó aktív állapotkonfiguráció tárolása
 - Szintaktikai segédelemek
 - Ritkán használt (nem intuitív) kiegészítések
 - Késleltetett esemény
 - Szinkronizációs állapot
 - ...

Egy állapottérkép

Az állapottérképek szintaxisa (UML szerinti szintaxis)

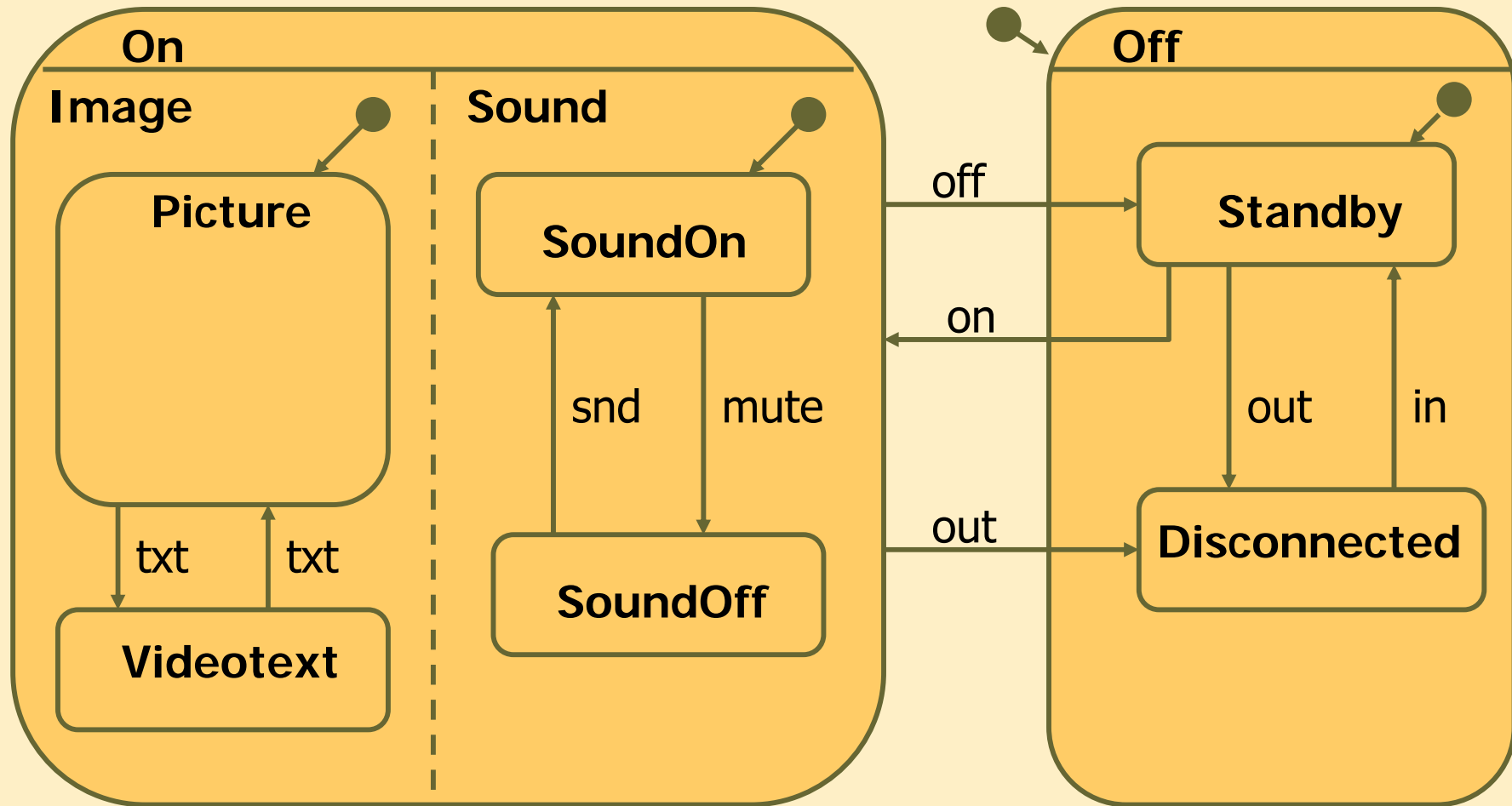
Állapotok: Akciók és állapotfinomítás

- **Állapotok: Alapszintű modellelem**
- **Állapotokhoz kötődő akciók:**
 - Belépési akció (**entry** / ...)
 - Kilépési akció (**exit** / ...)
 - Belső akciók (**do** / ...)
- **Állapotfinomítás**
 - **Egyszerű állapot:** nincs finomítása
 - **OR jellegű finomítás:** alárendelt állapotok
 - Ezek közül egyszerre egy állapot lehet aktív
 - **AND jellegű finomítás:** konkurens régiók
 - Egyidejűleg minden egyes régióban kell legyen aktív állapot!

print_job

entry / init()
exit / reset()
do / poll()
job / print()

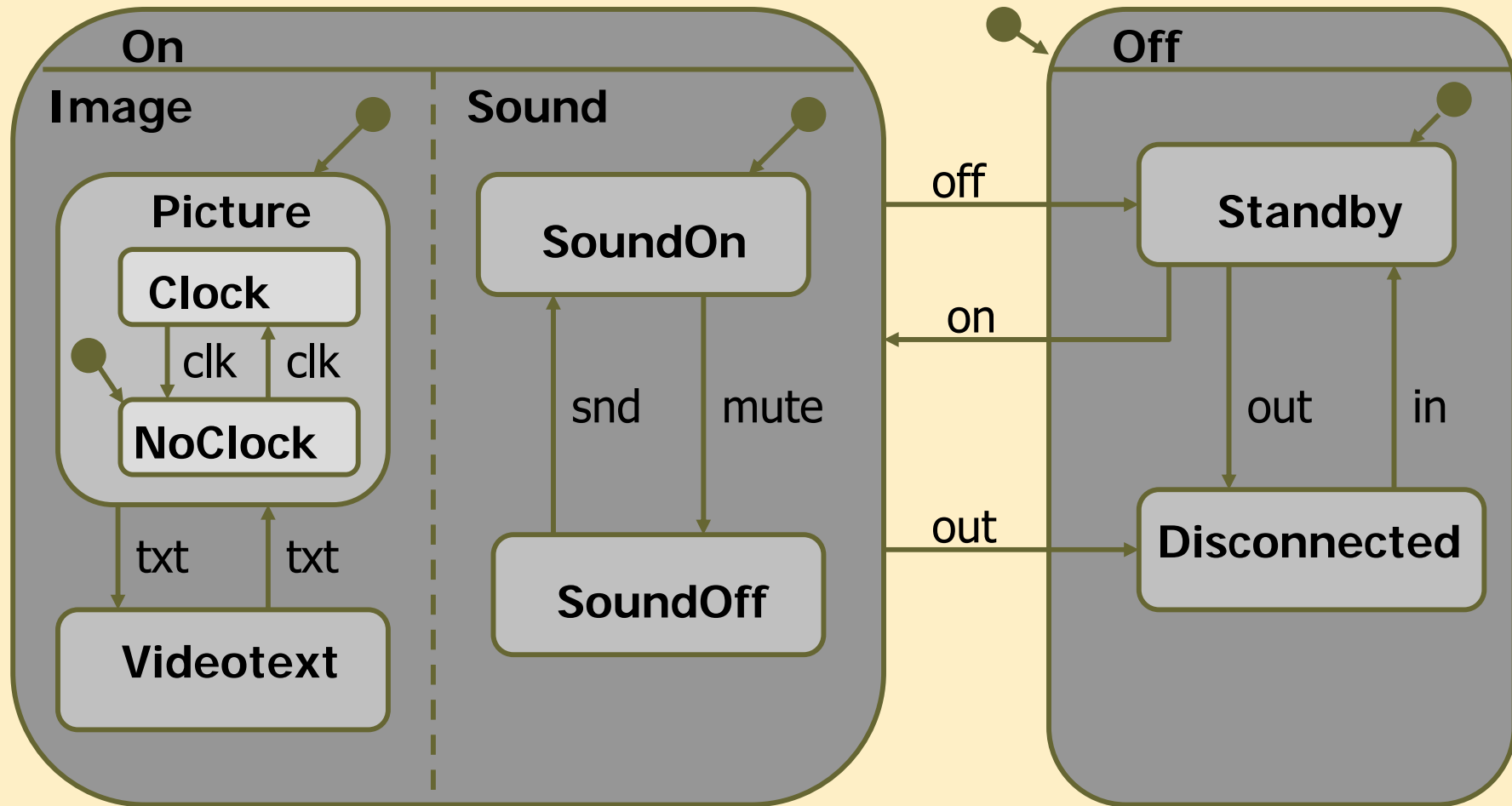
Példa: Állapotfinomítás

AND jellegű finomítás

OR jellegű finomítás

Példa: Állapotfinomítás

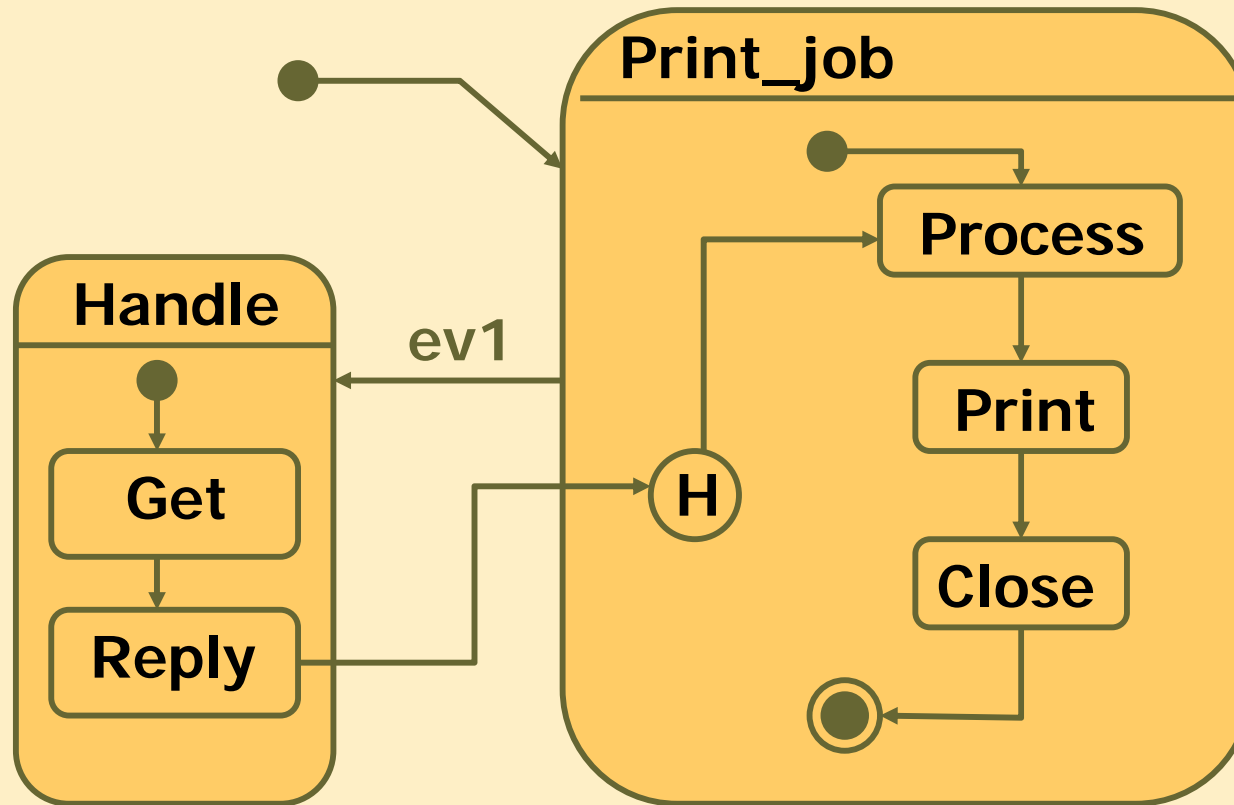

Pszeudo-állapotok

- **Kezdőállapot** jelzés: régióba való belépéskor lesz aktív
 - Minden OR finomításban egy
 - Minden AND régióban egy
- **Végállapot** jelzés: állapotgép terminálás
- **Emlékező** állapotok (history state)
 - A legutolsó aktív állapotkonfigurációt „tárolja”
 - Egyszerű emlékező állapot: csak az adott finomítási szinten
 - Mélyen emlékező állapot: a mélyebb finomítási szinteket is
 - Mit jelent az emlékező állapothoz húzott **bemenő** átmenet?
 - Tüzelésekor a „tárolt” állapotkonfigurációba kerül az objektum
 - Az emlékező állapot egy „hivatkozás” a tárolt állapotkonfigurációra
 - Mit jelent az emlékező állapotból húzott **kimenő** átmenet?
 - Alapértelmezett „tárolt” állapotot jelöl ki arra az esetre, ha előzőleg még nem volt aktív állapot

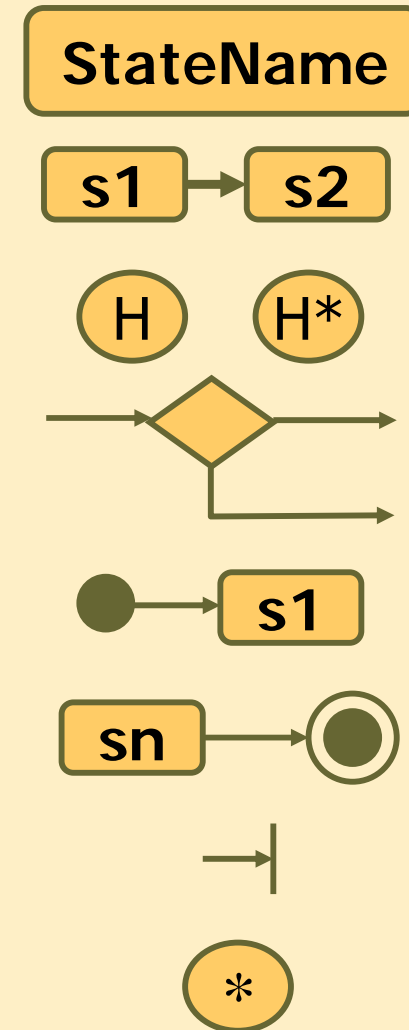

Példa: Emlékező állapot

Állapottérképek elemei

- Állapot
- Állapotátmenet
- Emlékező állapot
- Feltétel
- Kezdőállapot
- Végállapot
- Állapotcsonk
- (Szinkronizáció)

(Állapot)átmenetek

- Állapotátmenetek megadása
- Szintaxis:

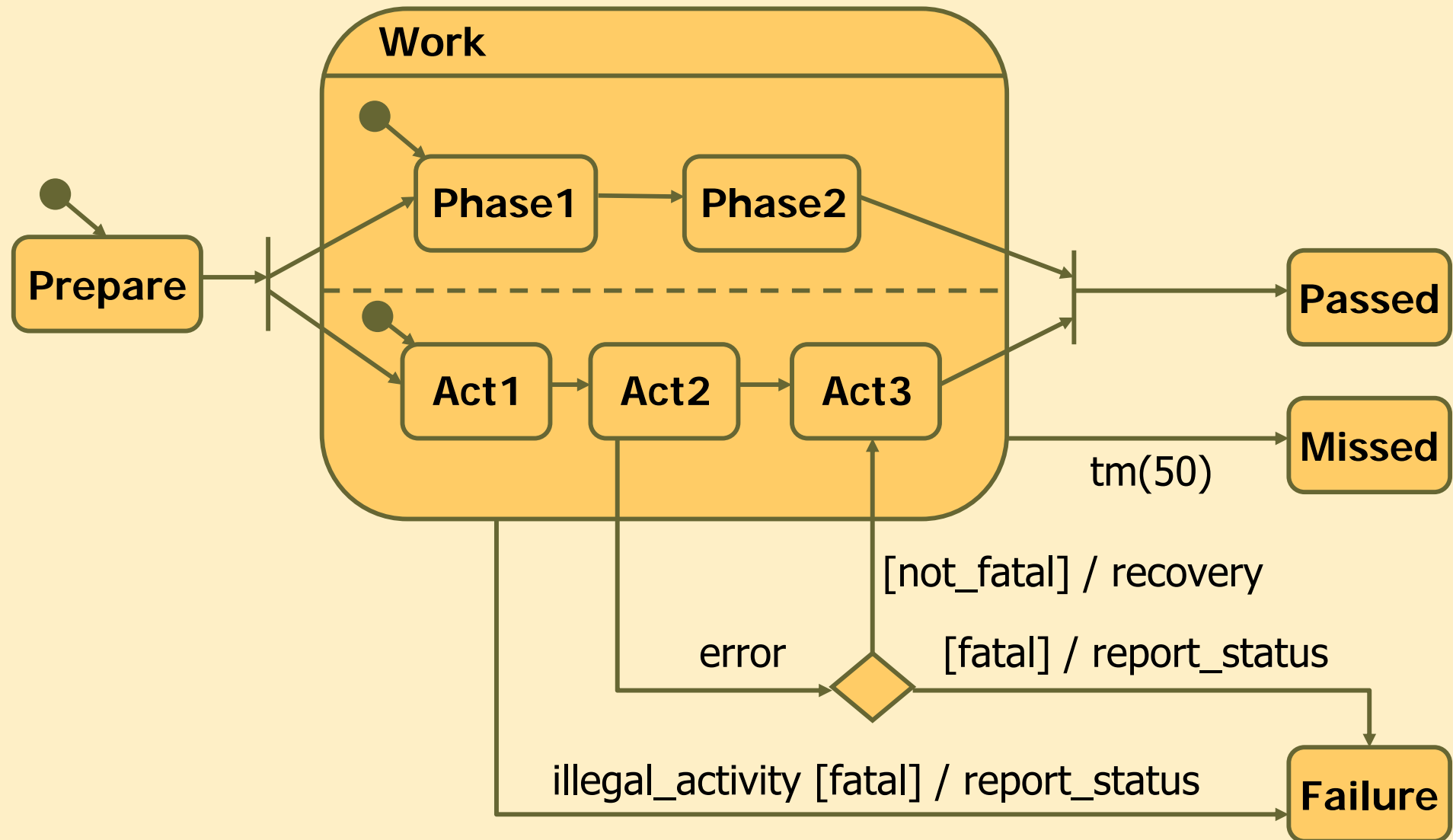
```
trigger [guard] / action
```

- **trigger**: kiváltó esemény
- **guard**: az átmenet őrfeltétele
 - Predikátum az állapotváltozók és esemény paraméterek felhasználásával
 - Állapotra való hivatkozás is lehet: `is_in(state)`
- **action**: akció (művelet)
 - akció szemantika: művelet részletezése

Átmenetek specialitásai

- Time-out mint trigger:
 - Fennáll, ha az objektum az átmenethez tartozó kiindulási állapotban tartózkodik végig az adott időintervallumban
- Összetett átmenetek:
 - Szétváló (fork): konkurens régiókban lévő állapotokba való együttes belépés
 - Egyesülő (join): konkurens régiókban lévő állapotokból való együttes kilépés
 - Elágazó (condition): több, őrfeltételtől függő átmenet egyszerűsített jelölése (szegmensek)
- Állapothierarchián átívelő átmenetek
 - Megengedett (nem elegáns)

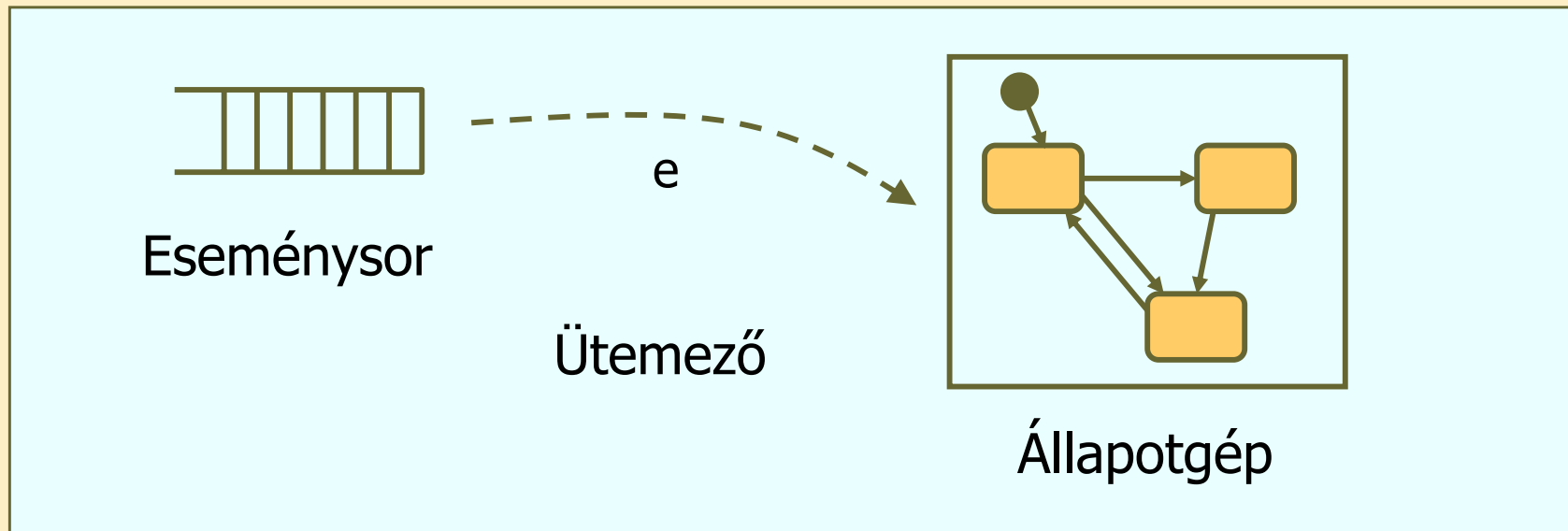
Példa: Állapotátmenetek

Az állapottérképek informális szemantikája (UML szerinti szemantika)

Szemantika: Hogyan működik?

- Alapelemek:
 - **Állapotgép:** Az állapottérkép írja le a viselkedését
 - **Eseménysor + Ütemező:** „Futtató rendszer”
(az állapotgép szempontjából külső elemek)

Mit ad meg a szemantika?

Mit tesz az állapotgép egy esemény hatására

→ állapotgép egy lépése

- **Állapotátmenetek tüzelnek**
 - Újdonság: egy esemény hatására több konkurens állapotátmenet tüzelhet
- **Állapotkonfiguráció változik**
 - Több aktív állapot lehet
 - Aktív állapot minden régiójában kell legyen egy aktív állapot
 - Aktív állapot OR finomításában kell legyen egy aktív állapot
 - Egy OR finomításban illetve egy régióban csak egy aktív állapot lehet
 - Rekurzívan érvényes

Alaptulajdonságok

- Egyenként feldolgozott események
 - Az ütemező akkor küld újabb eseményt, ha az előző feldolgozása teljes egészében megtörtént
 - Stabil állapotkonfiguráció kialakult: nincs trigger nélküli átmenet
- Események teljes feldolgozása (run to completion)
 - Átmenetek maximális halmaza tüzel (minden engedélyezett átmenet tüzel, kivéve ha ezt konfliktus megakadályozza)
 - Ezek tüzelése után dolgozza fel a következő eseményt
- Az eseményfeldolgozás a szemantika lényege
 - Ez alapján lehet programkód alakjában megvalósítani az állapotgépet (forráskód generálás)

Az eseményfeldolgozás lépései 1/4

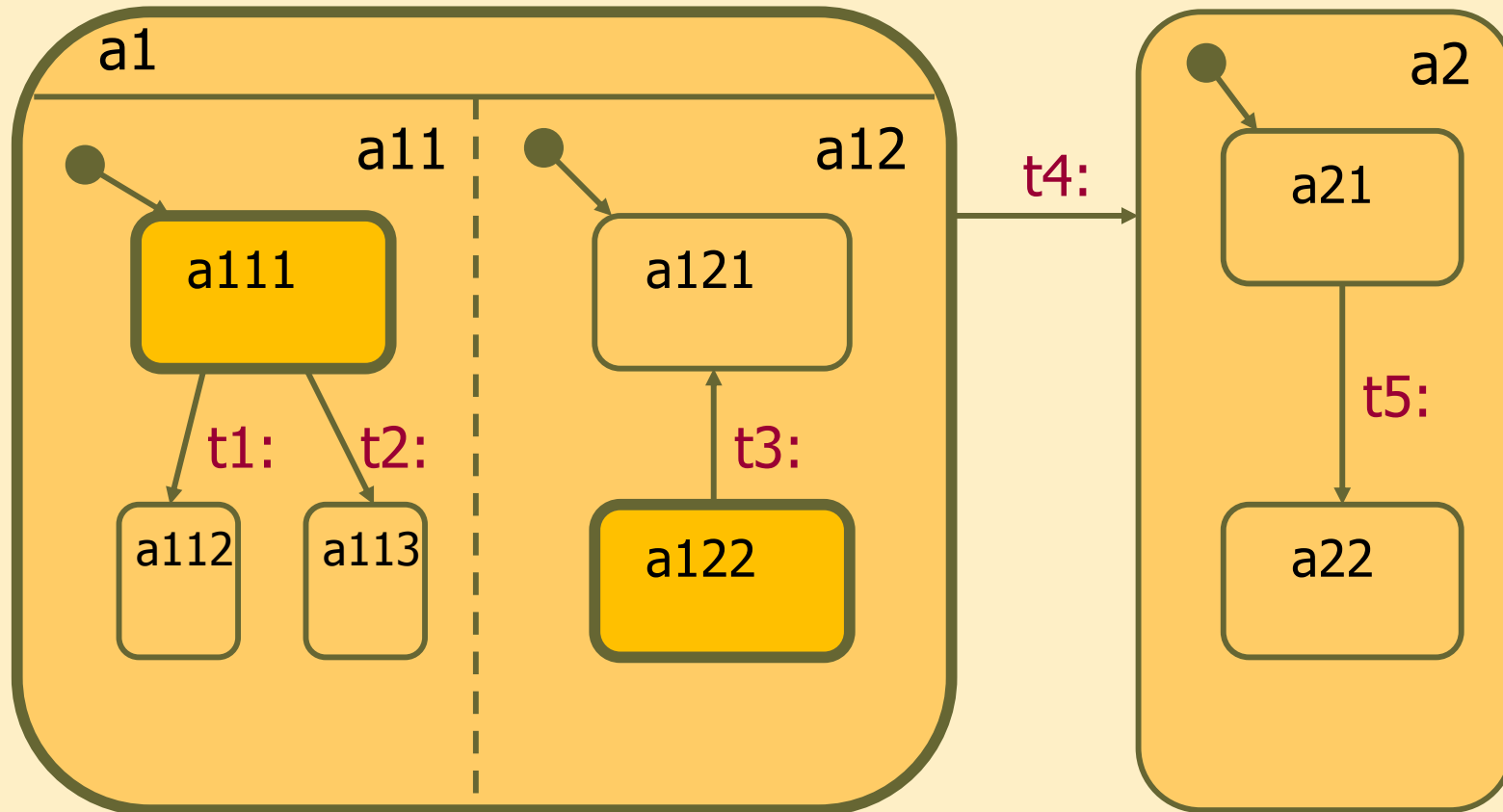
- Külső feltétel: Ütemező a stabil konfigurációban lévő állapotgépnek egy eseményt juttat
- Engedélyezett átmenetek:
 - Kiindulási (forrás-) állapot aktív
 - A kiválasztott esemény az átmenet triggere
 - Az őrfeltételek teljesülnek

Esetek az engedélyezett átmenetek száma alapján:

- Ha csak egy van: Tüzelhet!
- Ha nincs: Halasztott-e az esemény?
 - Igen: tárolás, új esemény kérése az ütemezőtől
 - Nem: esemény eldobható (hatás nélküli)...
- Ha több van: Tüzelő átmenetek kiválasztása szükséges
 - Befolyásol: A konfliktus

Példa: Konfliktus

A t_1, \dots, t_5 átmenetek ugyanazon e eseményre triggereltek.
Melyek nem tüzelhetnek együtt?

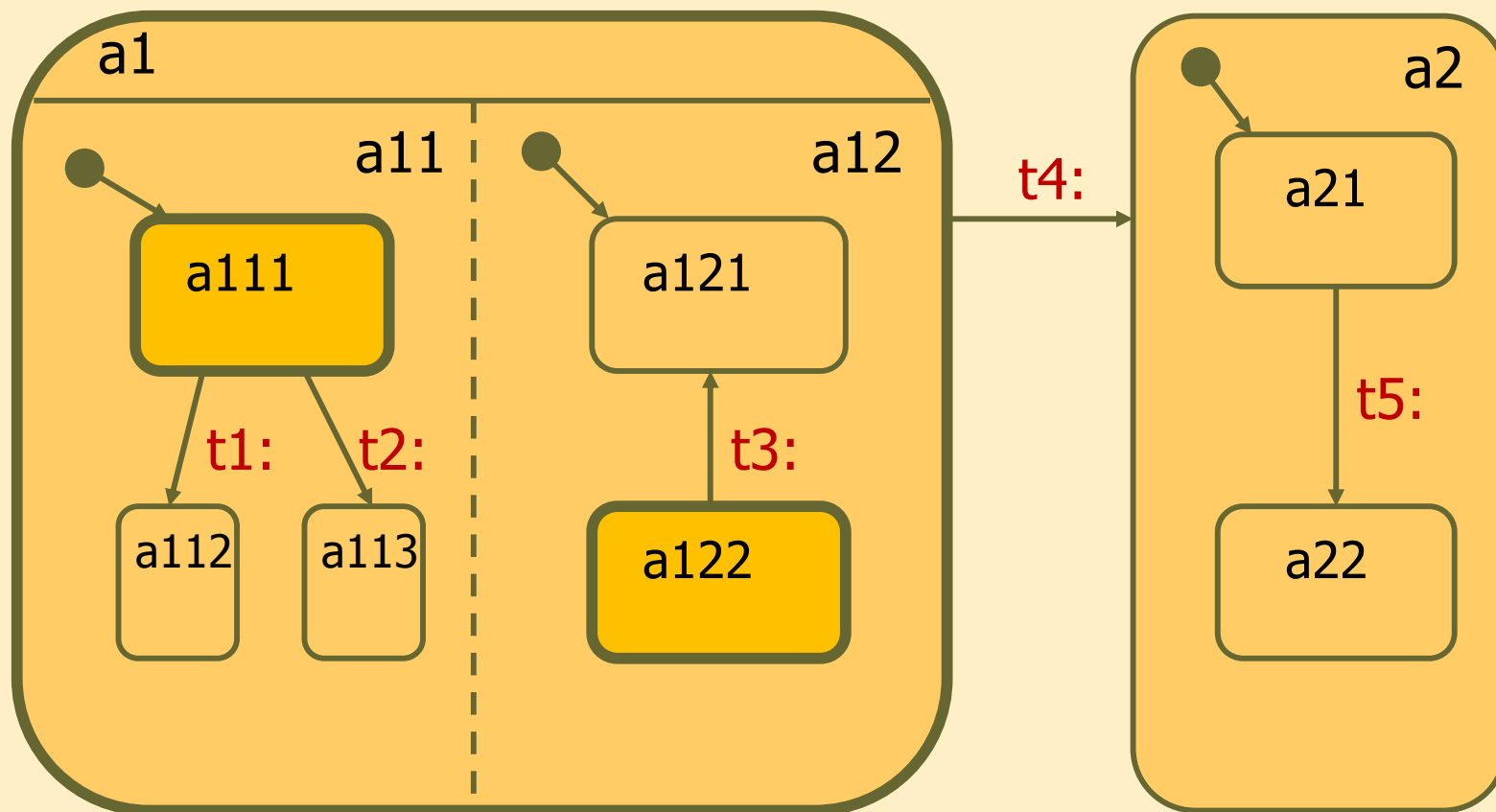
- Nem engedélyezett: t_5 (forrásállapota nem aktív)
- Egyszerre nem tüzelhetnek: (t_1, t_2) ; (t_1, t_4) ; (t_2, t_4) ; (t_3, t_4)
- Egyszerre is tüzelhetnek: (t_1, t_3) ; (t_2, t_3) ;

Eseményfeldolgozás lépései 2/4

- **Tüzelő átmenetek kiválasztása:**
 - Maximális számú átmenet, nem lehet közöttük konfliktus
 - Konkurens átmenetek szimultán tüzelése
- **Konfliktusban lévő átmenetek:**
 - Ugyanazt az állapotot hagyják el, pontosabban az elhagyott állapotthalmazok metszete nem üres
- **Konfliktus feloldása:**
 - **Prioritás alapján:** egy átmenet prioritása nagyobb, ha az átmenet kiindulási állapota az állapothierarchiában (finomításban) **alacsonyabb szintű**
 - OO koncepció: a finomítás „felüldefiniál”
 - **Véletlenszerű választás**, ha függetlenek

Példa: Konfliktusfeloldás

A t_1, \dots, t_5 átmenetek ugyanazon e eseményre triggereltek.
Melyek tüzelhetnek együtt?

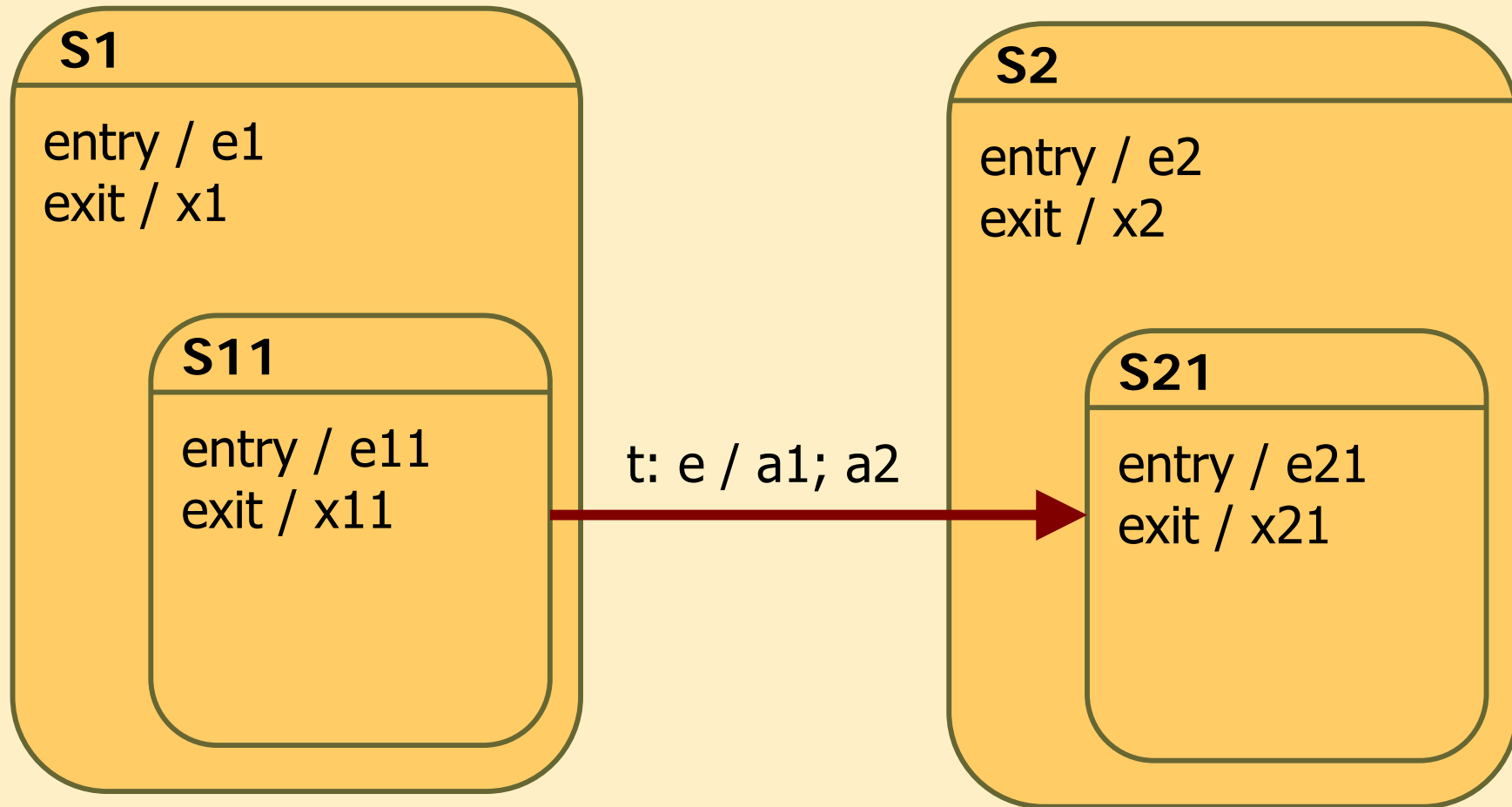

- Nagyobb prioritású t4-nél: t1 és t2
- Tüzelhet: (t1,t3) vagy (t2,t3)

Eseményfeldolgozás lépései 3/4

- Kiválasztott átmenetek **tüzelnek**:
 - Sorrend véletlenszerű (nincs köztük konfliktus)
 - Akció végrehajtási sorrend nemdeterminisztikus
- Egy átmenet **tüzelése**:
 1. Kiindulási állapotok **elhagyása**
 - Alacsonyabb hierarchiaszinten először
 - Kilépési akciók végrehajtása (**exit** akciók)
 2. Átmenetek akcióinak **végrehajtása**
 3. Célállapotokba való **belépés** → új konfiguráció
 - Magasabb hierarchiaszinten először
 - Belépési akciók végrehajtása (**entry** akciók)

Példa: Akciók sorrendezése

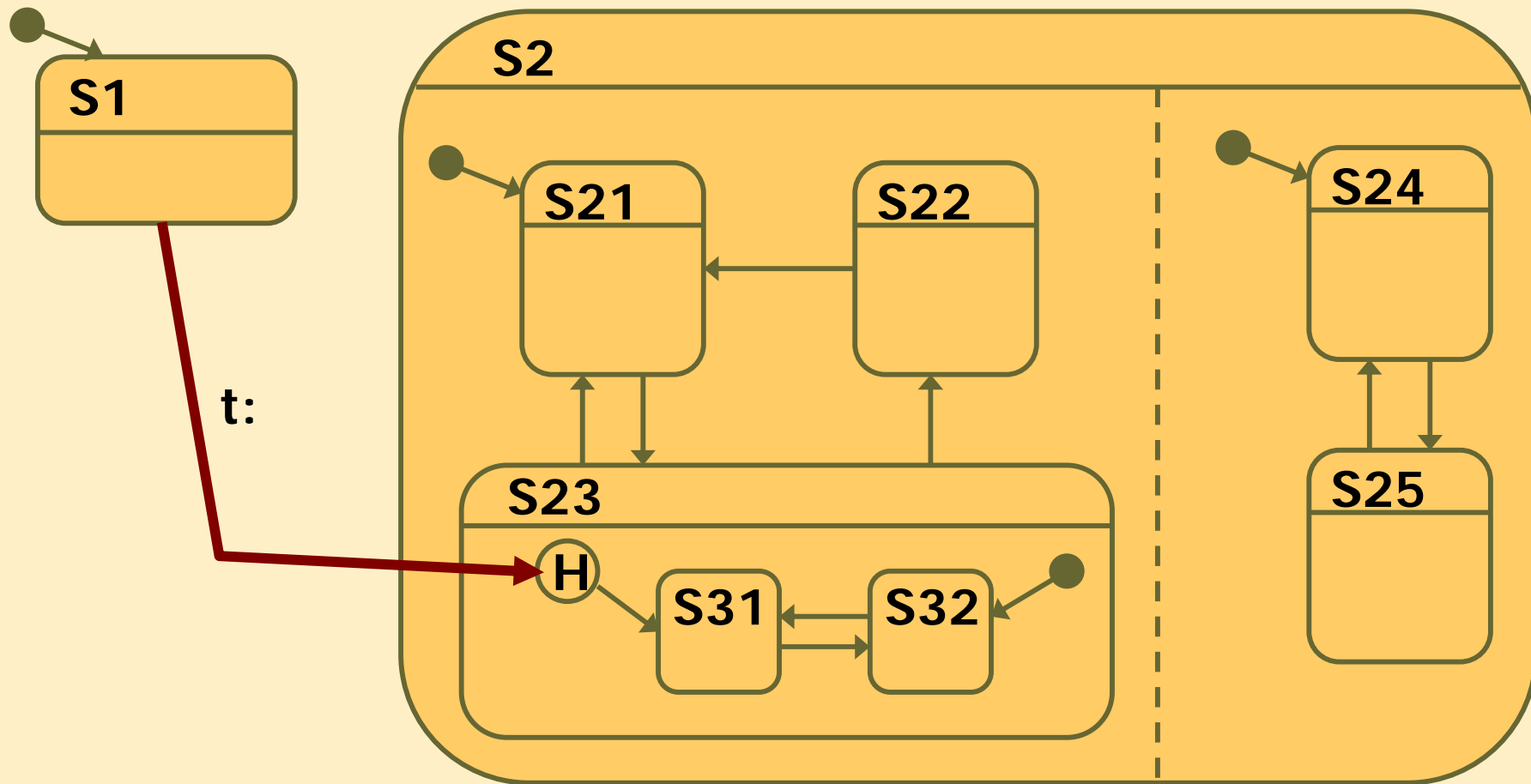

Akciók sorrendje: x11; x1; a1; a2; e2; e21

Eseményfeldolgozás lépései 4/4

- **Belépés új konfigurációba különféle jellegű célállapotok esetén:**
 - **Ha egyszerű (nem finomított) a célállapot:**
 - Új konfiguráció része lesz
 - Ős állapotai (amelyek finomításában szerepel) is aktívak lesznek
 - Aktívvá váló ős állapotok minden régiójában lesz aktív állapot (kezdőállapot jelöli ki)
 - **Ha OR finomítása van a célállapotnak:**
 - A finomításban a kezdőállapot jelöli ki az aktív állapotot
 - **Ha AND finomítása van a célállapotnak:**
 - Minden régiójában kell legyen aktív állapot (kezdőállapot jelöli ki)
 - **Ha emlékező állapot:**
 - Az utoljára elhagyott állapotkonfiguráció lesz újra aktív
 - Ha nem volt még ilyen: a kimenő él határozza meg
 - **Ha nem stabil az állapot: azonnali továbblépés**

Példa: Belépés konkurens állapotba

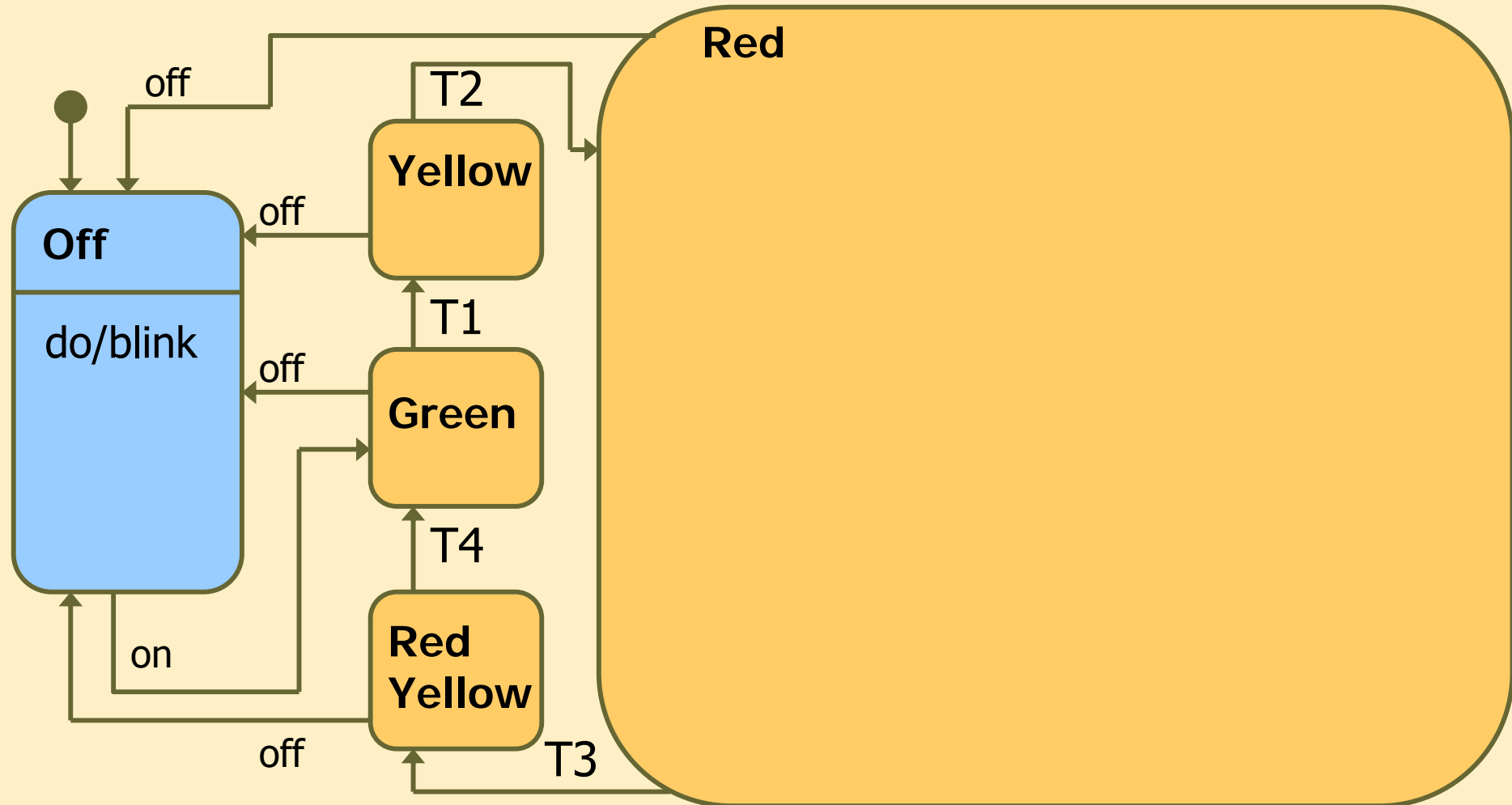

A **t** átmenet tüzelése után mi lesz az új állapotkonfiguráció?

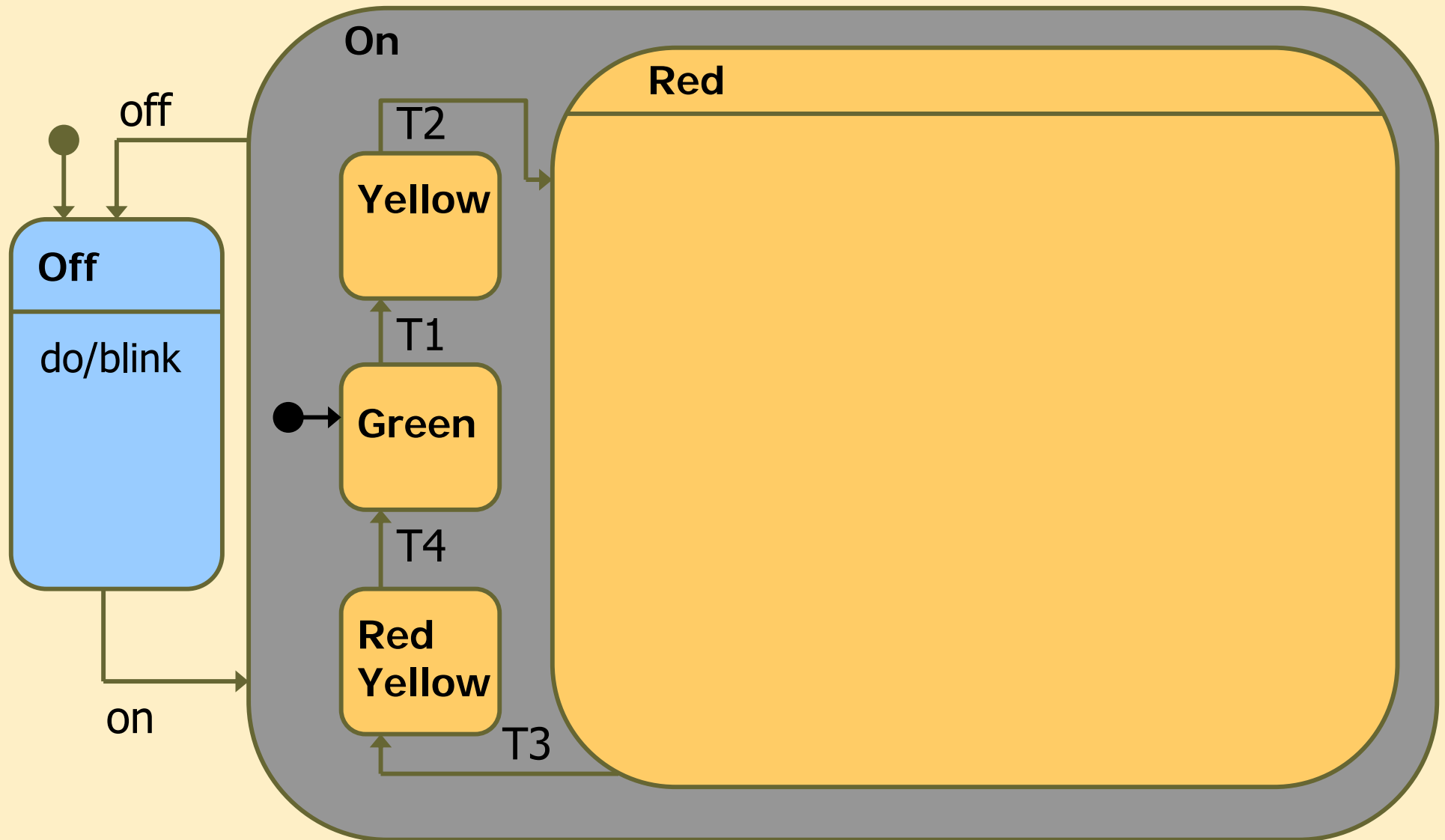
Mintapélda

- Közlekedési lámpa vezérlője egy főútvonal és egy mellékútvonal kereszteződésében
 - Bekapcsoláskor: kezdetben főútvonal számára zöld
 - Kikapcsoláskor: villogó sárga
 - Zöld, sárga, piros váltás: időzítő eseményre
 - Főútvonalon 3 várakozó: időzítőtől függetlenül zöld jelzés szükséges
 - Főútvonalon tilosban áthajtók: fényképezés
 - Ez a funkció kézzel ki-be kapcsolható

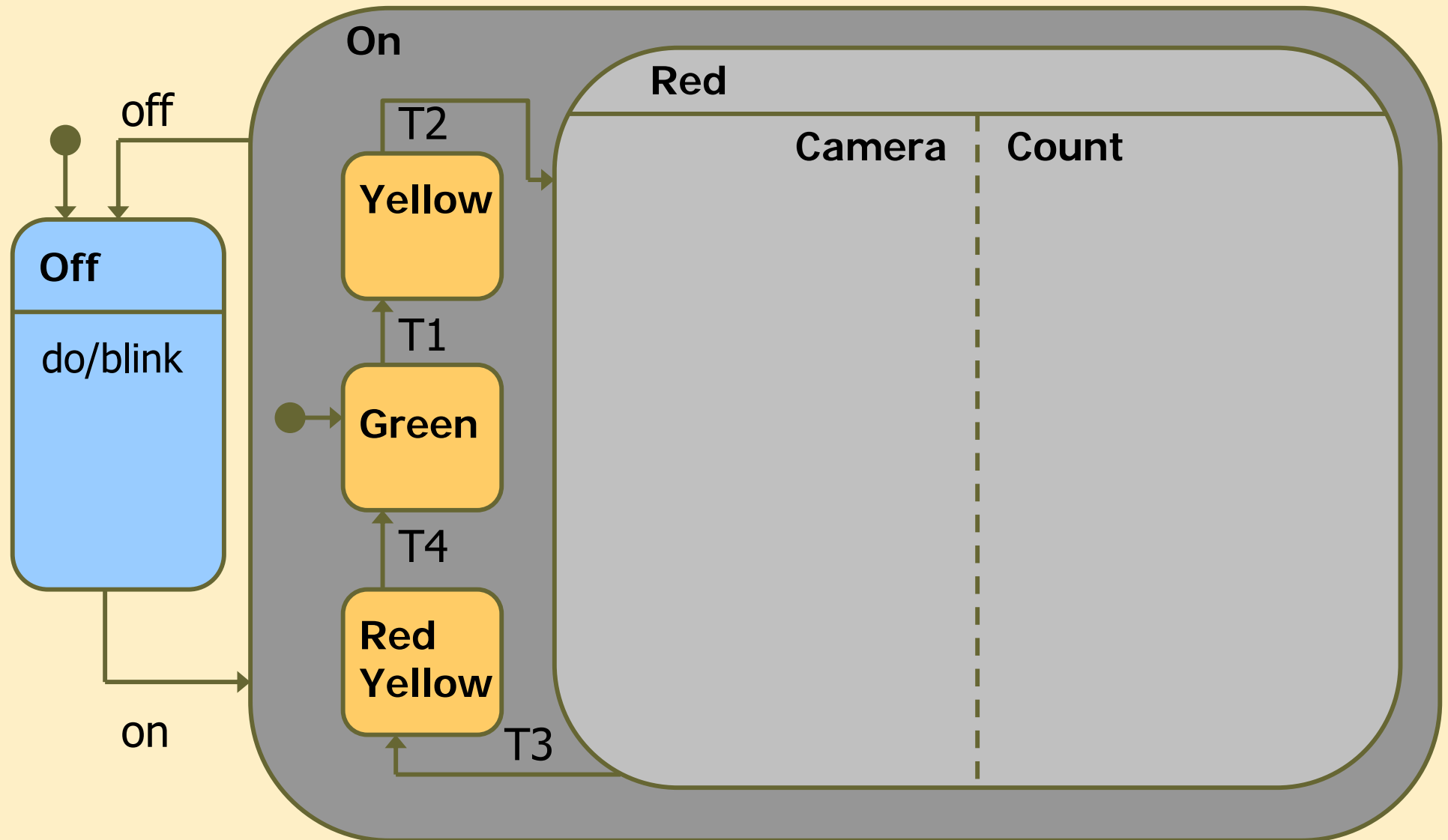
1. Lámpaváltás

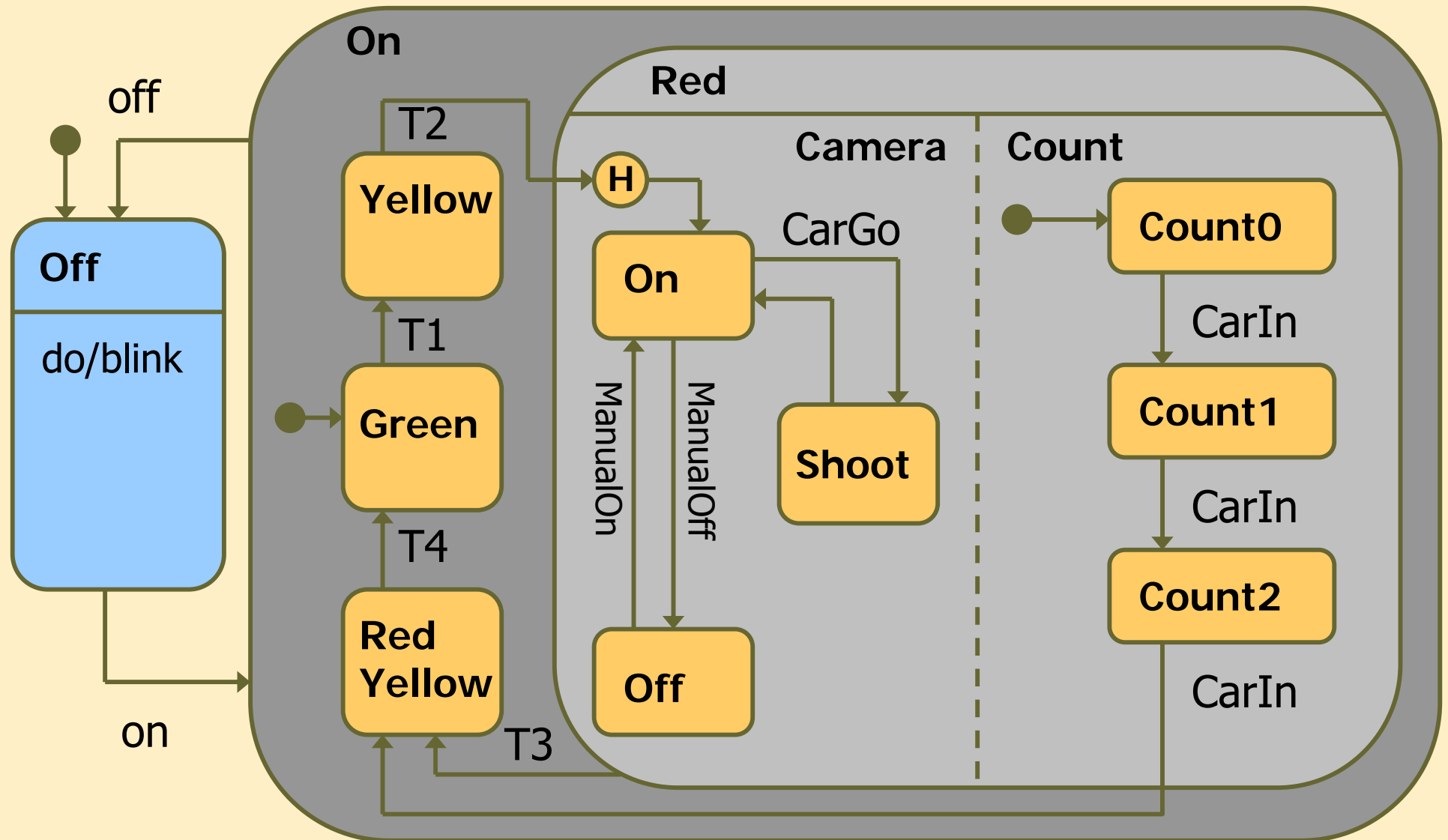
2. Állapothierarchia

3. Konkurens állapotok

4. Teljes vezérlő

Állapottérképek szerepe az UML 2 esetén

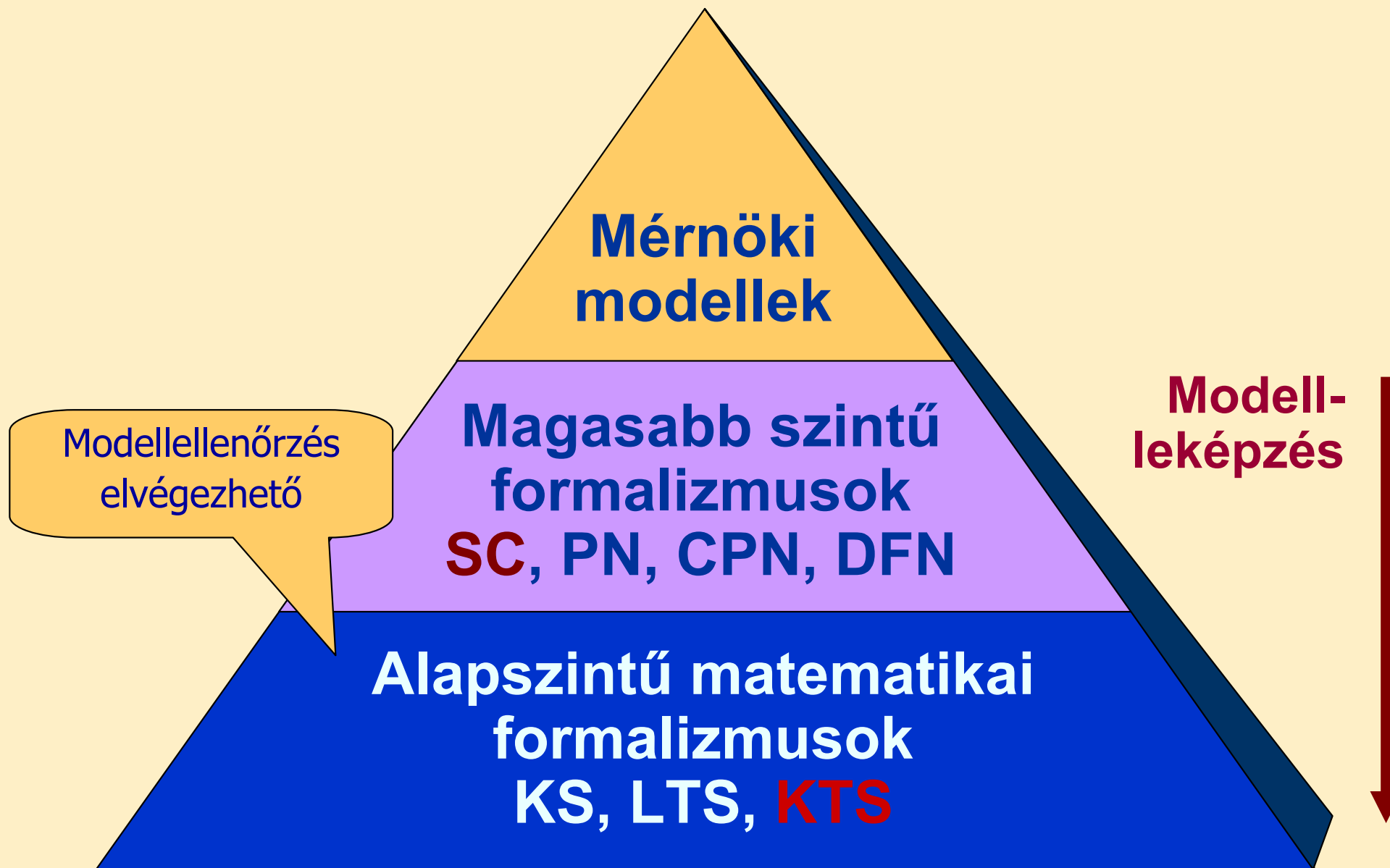
- **Állapot alapú, eseményvezérelt működés leírása**
 - Aktív objektumok viselkedésének leírása
- **Felhasználás:**
 - Viselkedés szintű kódgenerálás
 - Viselkedés verifikációja
- **Akciók formalizálása: UML 2 Action Semantics**
 - Metódushívás
 - Attribútum olvasás, írás
 - ... (sokféle művelet)
 - Színezett Petri-hálókhöz hasonlító alapelvek (ld. később)

Állapottérképek alapjai (összefoglalás)

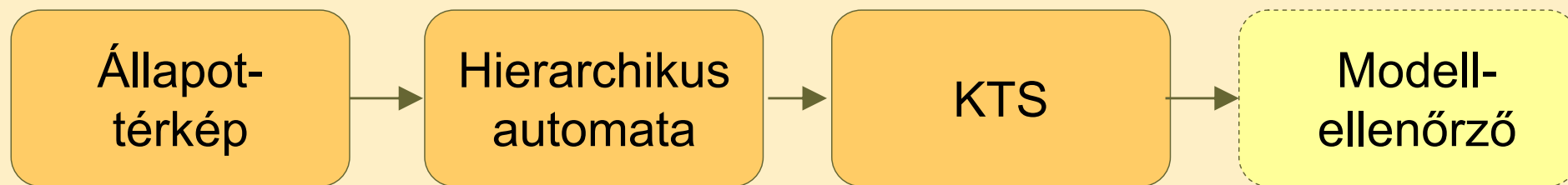
- Kiterjesztések
- Állapottérkép szintaxis
 - Állapothierarchia
 - Konkurens régiók
 - Összetett átmenetek
 - Emlékező állapotok
- Állapottérkép informális szemantika
 - Átmenetek engedélyezettsége
 - Tüzelő átmenetek kiválasztása
 - Átmenetek tüzelése
 - Új állapotkonfiguráció kialakulása

Állapottérképek egy formális szemantikája:
Leképezés KTS-re
hierarchikus automatákon keresztül
(kiegészítő anyag)

Modellek a formális ellenőrzéshez

Szemantika hozzárendelés leképezéssel

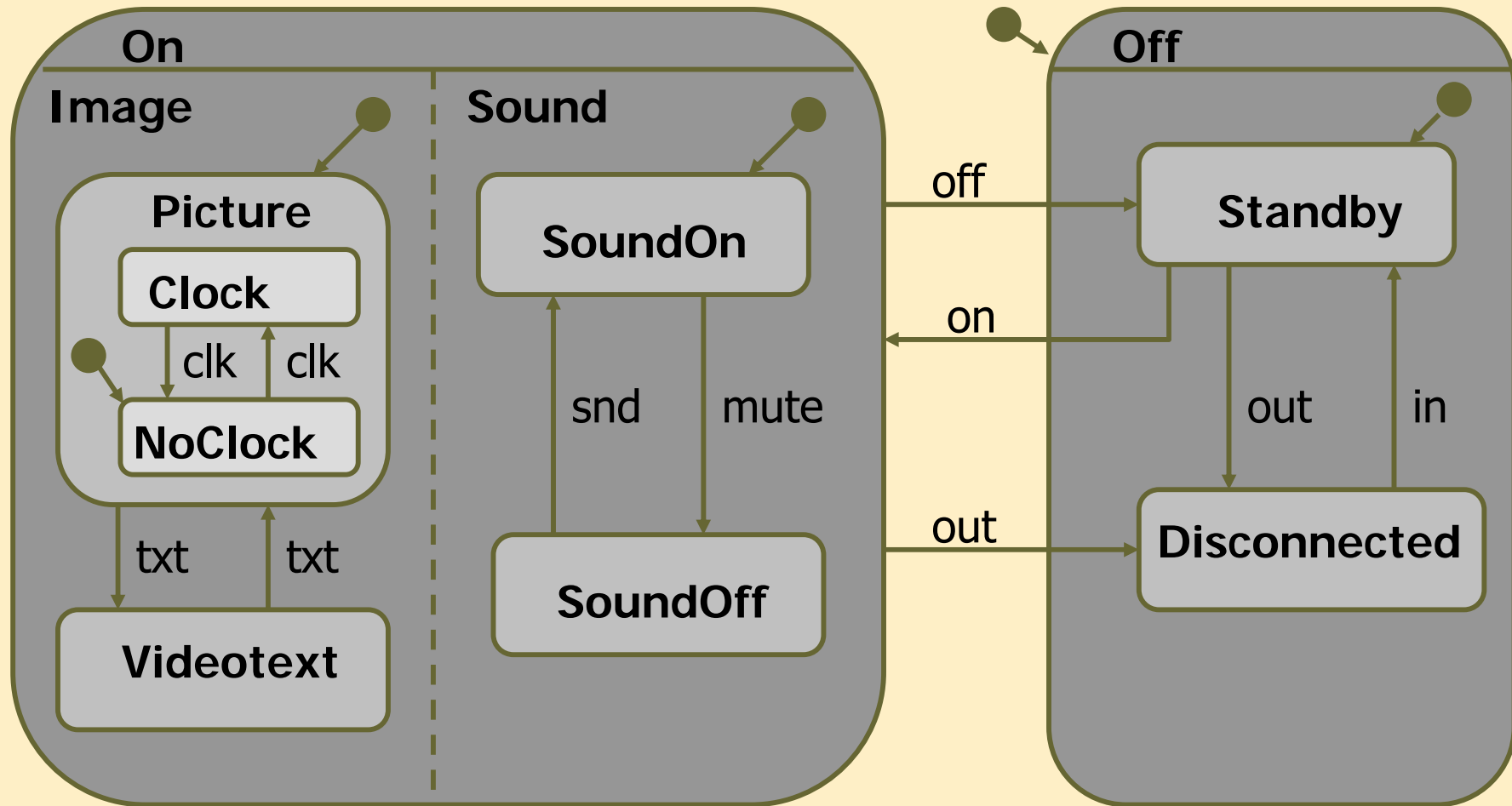

- **Hierarchikus automata:**
 - Absztrakt szintaxis az UML állapottérképekhez
 - Szintaktikai transzformáció
- **Kripke tranzíciós rendszer**
 - UML állapottérkép formális szemantikája
 - Formális verifikációra alkalmas formalizmus
- **Modellellenőrzés**
 - A formális szemantika egy felhasználása

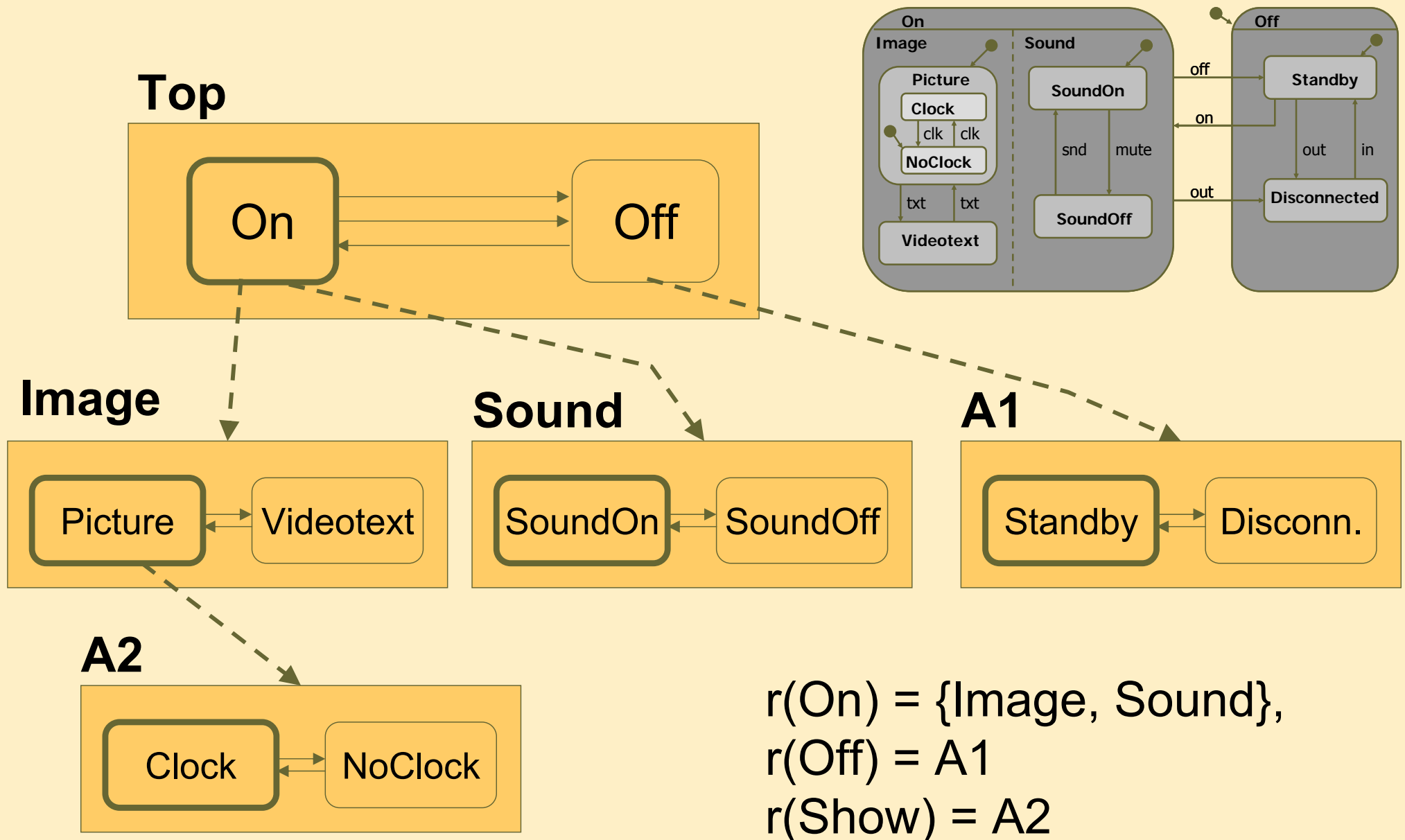
Hierarchikus automata

- Szekvenciális automata: $A = (S, Act, T)$
 - S állapotok halmaza, $s_0 \in S$ kezdőállapot
 - Act az állapotátmenetek címkéi (trigger, akció, ...)
 - T az állapotátmenetek $T \subseteq S \times Act \times S$
- Hierarchikus automata: $HA = (F, E, r, B)$
 - F szekvenciális automaták halmaza
 - E események halmaza
 - r finomítási reláció
 - B címkék halmaza

Példa: TV hierarchikus állapottérkép

Példa: TV hierarchikus automata

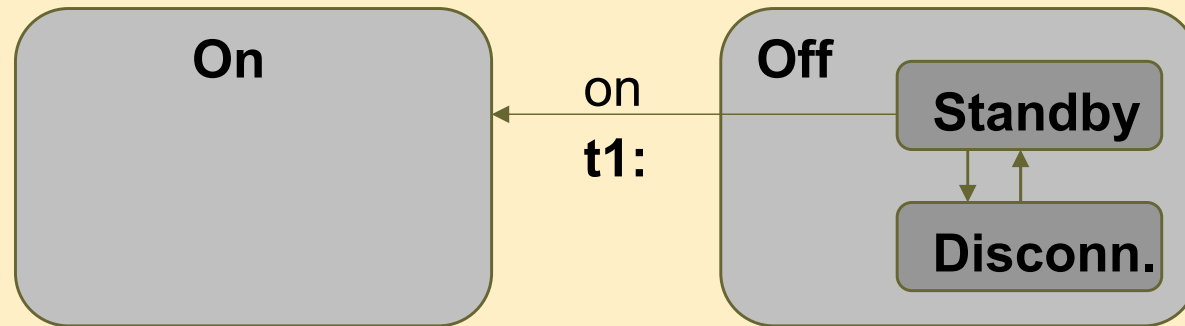

A hierarchikus automata átmeneteinek címkéi

- Az állapottérkép hierarchián átívelő átmenetei:
Legkisebb közös ős szintjére vannak hozva
 - Forrás állapotok (amiket elhagy) befoglalva
 - Cél állapotok (ahová belép) befoglalvaÍgy látszik, mit kell elhagyni és hová kell belépni
Konfliktusok explicit megjelennek
- HA átmenet címkéjének elemei:
 - Eredeti forrás állapot (mélyebben lehet): $SR(t)$
 - Eredeti cél állapot (mélyebben lehet): $TD(t)$
 - Trigger esemény: $TG(t)$
 - Akciók: $AC(t)$
 - Örfeltétel: $GD(t)$

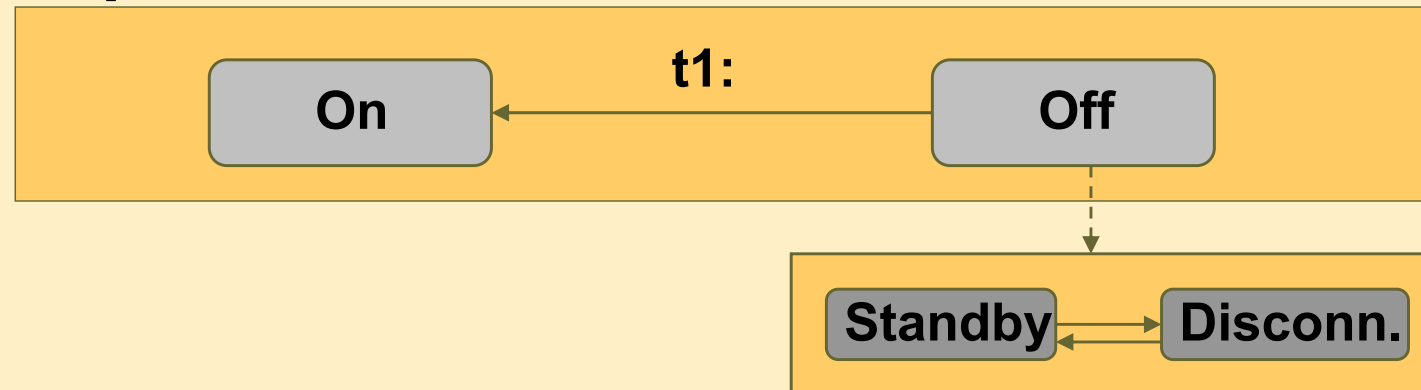
Példa: HA átmenetek címkéi

Állapottérkép
részlet:

HA
részlet:

Top

t1 címkéje: (eredeti forrás, cél, trigger, akció, őrfeltétel)

$(\{\text{Standby}\}, \emptyset, \text{on}, \emptyset, \emptyset)$

$\text{SR}(t) = \{\text{Standby}\}$

Állapot-hierarchia és prioritás

- Konfliktusok meghatározása:
 - HA modellben az átmenet forrásának jelölése: $SRC(t)$
 - $t1$ és $t2$ átmenetek konfliktusban vannak, ha a finomítási hierarchiában (fában) azonos út mentén vannak, azaz $SRC(t1) = SRC(t2)$ vagy $SRC(t1) \in r^*(SRC(t2))$ vagy $SRC(t2) \in r^*(SRC(t1))$ itt r^* reláció kiterjesztett az alatta lévő teljes hierarchiára
- Állapotátmenetek prioritása:
 - A mélyebben lévő $SR(t)$ lehet a meghatározó
 - Ha nincs $SR(t)$ akkor $SRC(t)$, egyébként $SR(t)$ határozza meg:
$$\{s \mid s \in SRC(t) \text{ ha } SR(t)=0\} \cup SR(t)$$

Prioritás kezelése

- Egy állapotátmenet tüzelésének feltétele:
 - Nincs nagyobb prioritású engedélyezett átmenet a többi szekvenciális automatában
- HA hierarchia alsóbb szintjein:
 - Nagyobb prioritású átmenetek vannak
- HA hierarchia felsőbb szintjein:
SR miatt lehet nagyobb prioritású átmenet!
 - Bevezetett jelölés: $A \uparrow P$,
 P a „felülről származó”, de nagyobb prioritású engedélyezett átmenetek halmaza,
mint **kényszer** az A automata tüzelésekor

A környezet modellezése

Lehetőségek:

- **Zárt rendszer:**
 - A környezetet is modellezzük
 - Csak állapotgép(ek) állít(anak) elő új eseményeket
- **Nyitott rendszer:**
 - A környezetet nem modellezzük
 - Érkeznek „külső” események, amiknek a forrása nincs a modellben

Továbbiakban:

- Zárt rendszerrel foglalkozunk
- Adatkezeléstől eltekintünk (csak események)
- Emlékező állapotok nincsenek

Szemantika: Kripke tranzíciós rendszer

KTS = (S, \rightarrow, L) és Act

- S állapotok halmaza: (C, Q)
 - C : állapotkonfigurációk („top” HA-tól indulva lefelé)
 - Q : eseménysor állapotok
 - s_0 kezdőállapot: (C_0, Q_0)
kezdő állapotkonfiguráció és eseménysor
- L állapot címkézés:
 - C állapotkonfigurációkhoz összegyűjtve
- \rightarrow átmenet reláció (lépés): $(C, Q) \rightarrow (C', Q')$
 - (1) $Q'' = \text{remove}(e, Q)$
 - (2)
$$\frac{\text{Top} \uparrow \emptyset :: (C, \{e\}) \rightarrow^T (C', Q')}{(C, Q) \rightarrow (C', \text{join}(Q', Q''))}$$

Szabálykészlet

- Kripke-struktúra \rightarrow relációjának megadása:
HA \rightarrow^T relációja segítségével történt
 - T-ben lévő átmenetek tüzelnek a HA-ban
 - Mely átmenetek lesznek T-ben?
- HA \rightarrow^T relációjának megadása:
A szekvenciális automaták tüzelése 3 szabály szerint történhet:
 - Lépés („progress”)
 - Kompozíció („composition”)
 - Henyélés („stuttering”)

1. A lépés szabálya

- Egy $A \uparrow P$ automata t átmenete lokálisan tüzel
- Feltételek:
 - A t átmenet az automatában engedélyezett: $SR(t)$, $SRC(t)$ az aktuális konfiguráció része
 - Nincs sem az $SRC(t)$ alatt lévő HA-kban, sem P -ben (a felső szintű automatákban) nagyobb prioritású engedélyezett átmenet
- Következmény: $A \uparrow P :: (C, \{e\}) \rightarrow^T (C', Q')$
 - T tüzelő átmenetek: $T = \{t\}$
 - C' új konfiguráció: t és $TD(t)$ határozza meg
 - Q' új események: $AC(t)$

2. A kompozíció szabálya

- Egy $A \uparrow P$ automata nem tüzel, hanem „összefogja” az alacsonyabb szintű automaták tüzeléseit
- Feltételek:
 - Az alatta lévő A_i HA-k tüzelnek:
 $A_i \uparrow P' :: (C, \{e\}) \xrightarrow{T_i} (C_i', Q_i')$
 - Vagy ha $\cup T_i = \emptyset$, akkor lokálisan sem tüzel (P miatt)
- Következmények:
 - Tüzelő átmenetek: $T = \cup_j T_j$
 - Új konfiguráció: $\{s\} \cup_j C_j'$ (s az eredeti állapot)
 - Új eseménysor: $\text{join_all}_j(Q_j')$

3. A henyélés szabálya

- Egy $A \uparrow P$ automata nem tüzel, állapota nem változik
- Feltételek:
 - Minden lokálisan engedélyezett átmenetnél van nagyobb prioritású P -ben, vagy
 - Nincs alsóbb szintű automata, amit összefoghat
- Következmények:
 - Tüzelő átmenetek: $T = \emptyset$
 - Új állapot: marad a régi...
 - Új eseménysor: nincs új generált esemény

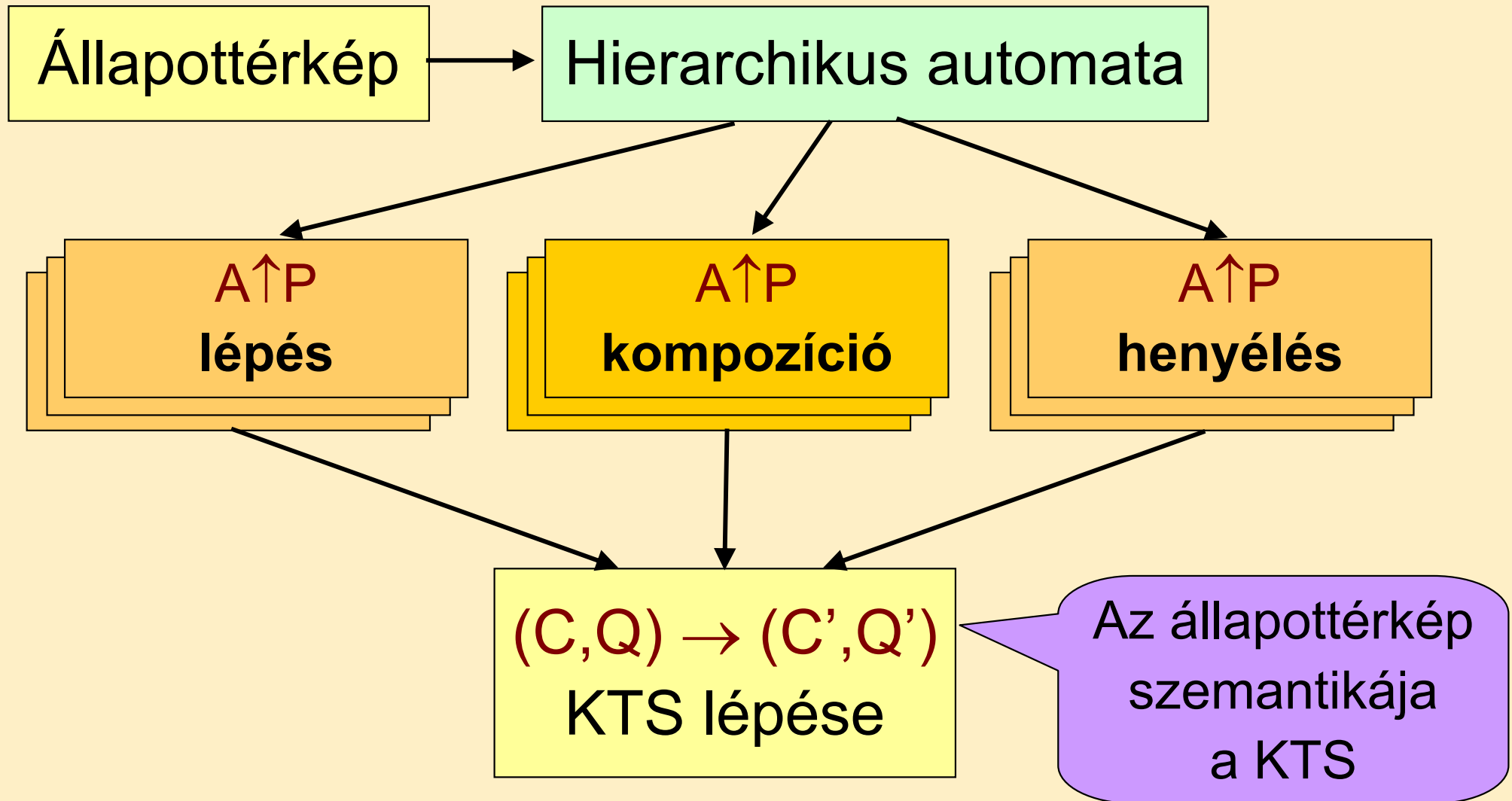
Szabályok használata

Rekurzív jellegű feltételek:

- Kompozíció szabálya
- Egy adott automata tüzelése függ
 - Hierarchiában alatta elhelyezkedő HA-któl:
van-e engedélyezett átmenetük
 - Hierarchiában fölötte elhelyezkedő HA-któl;
P mint "felülről származó" kényszer (ld. kompozíció)

Minden átmenet tüzel, amire van érvényes szabály

A szabályok áttekintése

KTS: $((C,Q) \rightarrow, L)$

Mit kezdünk a formális modellekkel?

Állapottérkép alapján:

- Forráskód generálása
 - Több megvalósítási minta
- Futási idejű verifikáció: Monitor kód generálása
 - Állapottérkép mint referencia
(helyes vezérlési folyamat megadása az ellenőrzéshez)
- Modellellenőrzés
 - PTL „testreszabható” állapotterkép modellekre
- Tesztek generálása
 - Modellellenőrzővel megvalósítható (ld. korábban)

Egy kis kitérő: Forráskód szintézis időzített automata modellek alapján

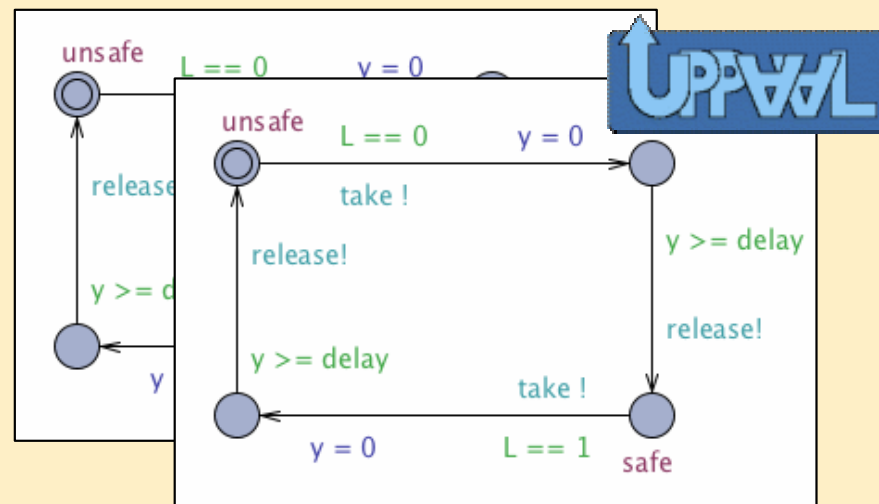
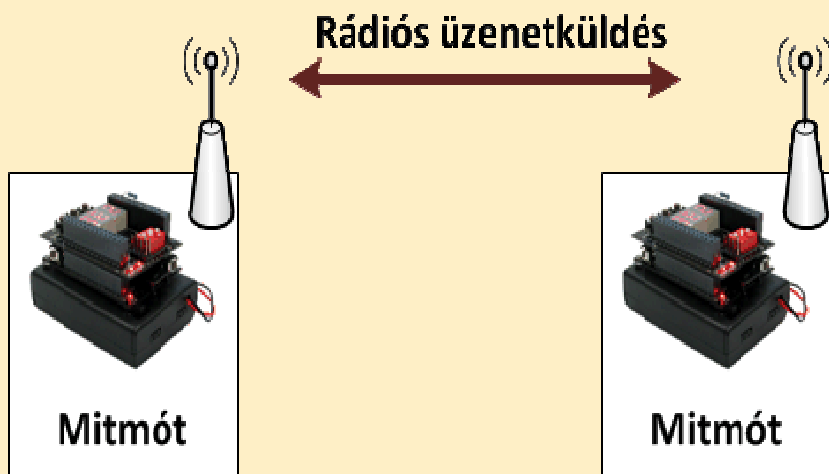
Az alkalmazás és a formalizmus

Beágyazott vezérlők:

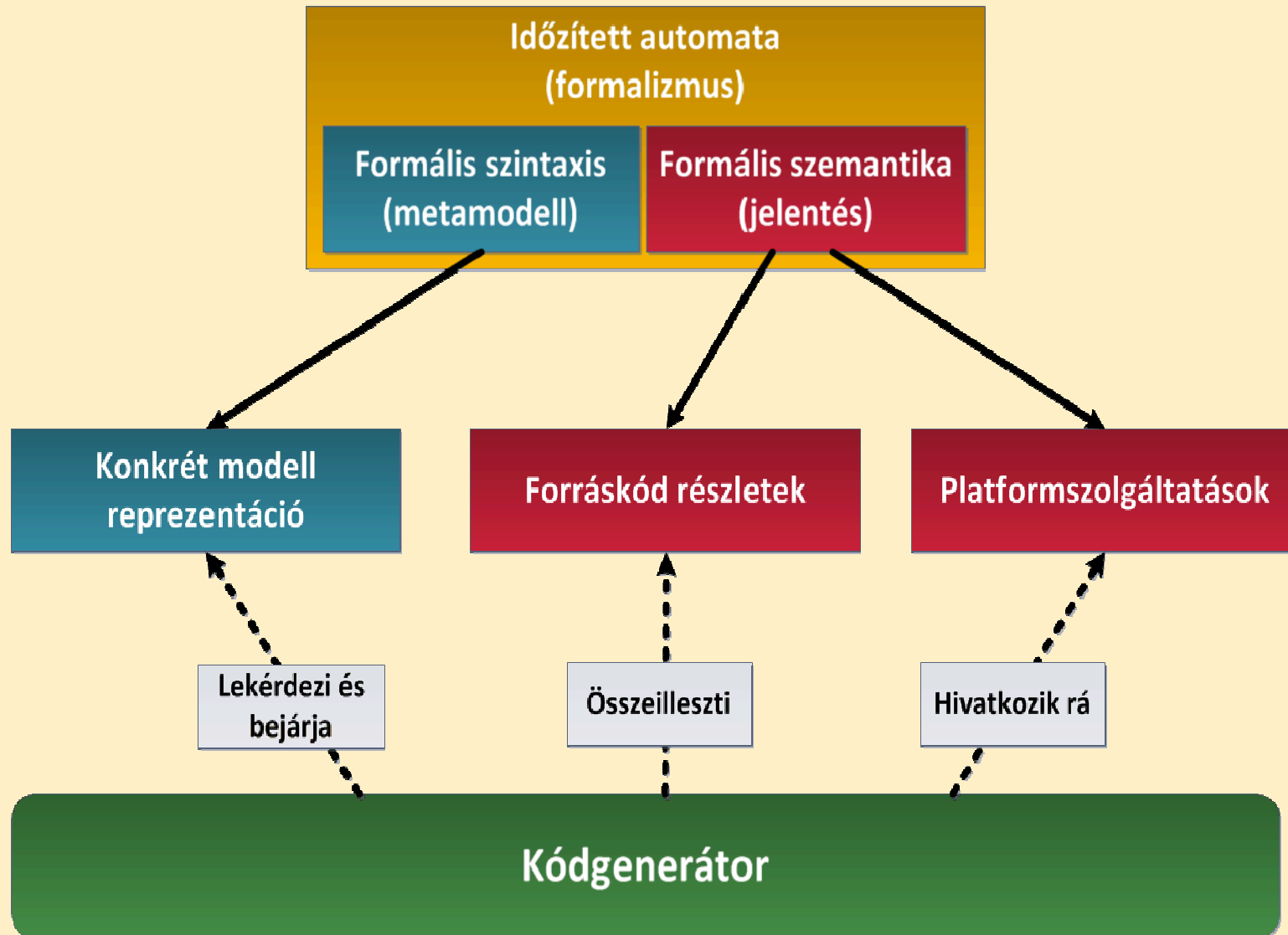
- Eseményvezérelt, állapot alapú
- Egyszerű akciók
- Elosztott is lehet
- Kommunikáció
- Valós idejű

Időzített automaták:

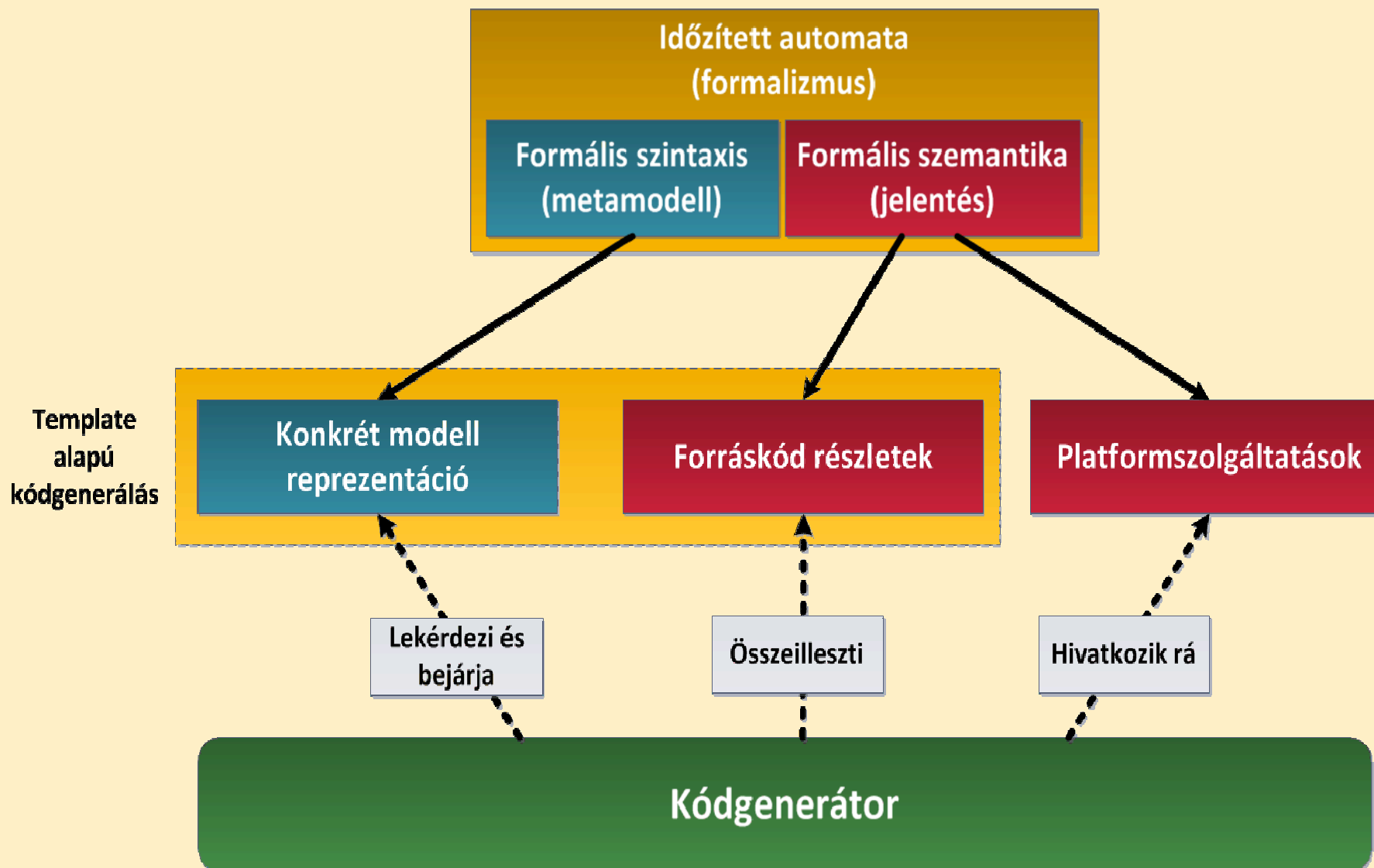
- Véges automata alapú (állapotok, átmenetek)
- Akciók változókon
- Automaták hálózata
- Szinkron kommunikáció
- Óraváltozók használata

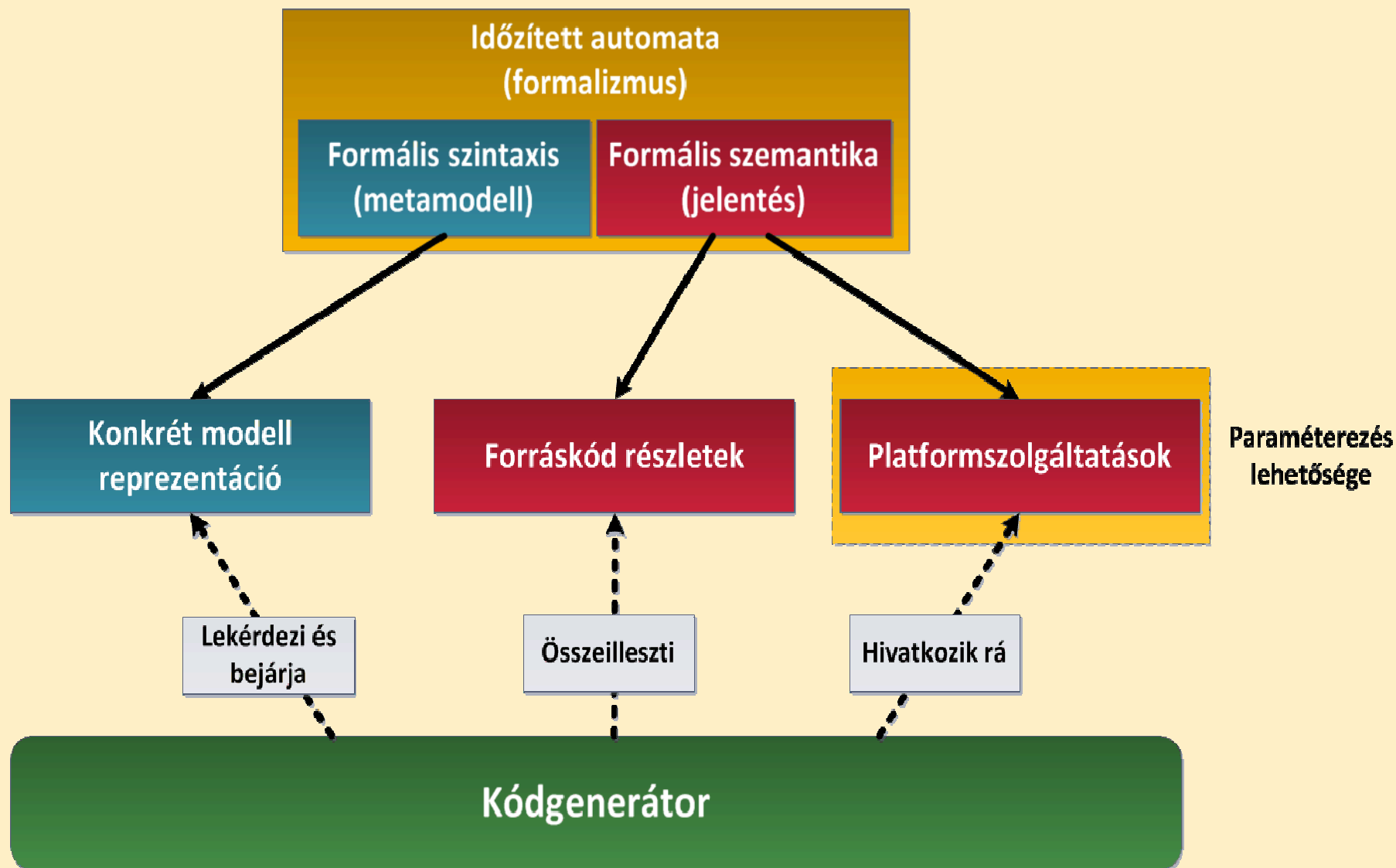
A kódgenerálás alapelvei

A kódgenerálás alapelvei

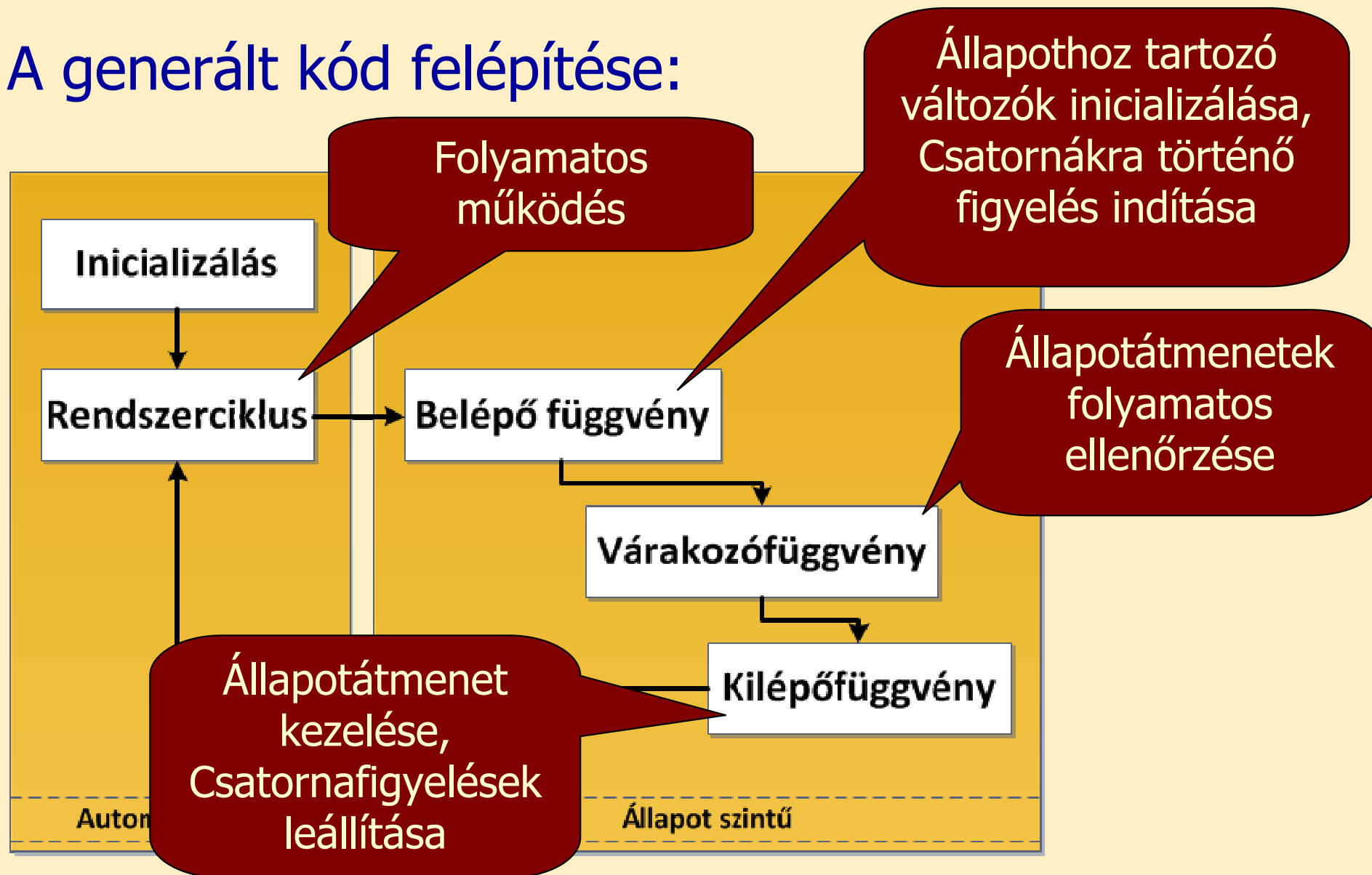

A kódgenerálás alapelvei

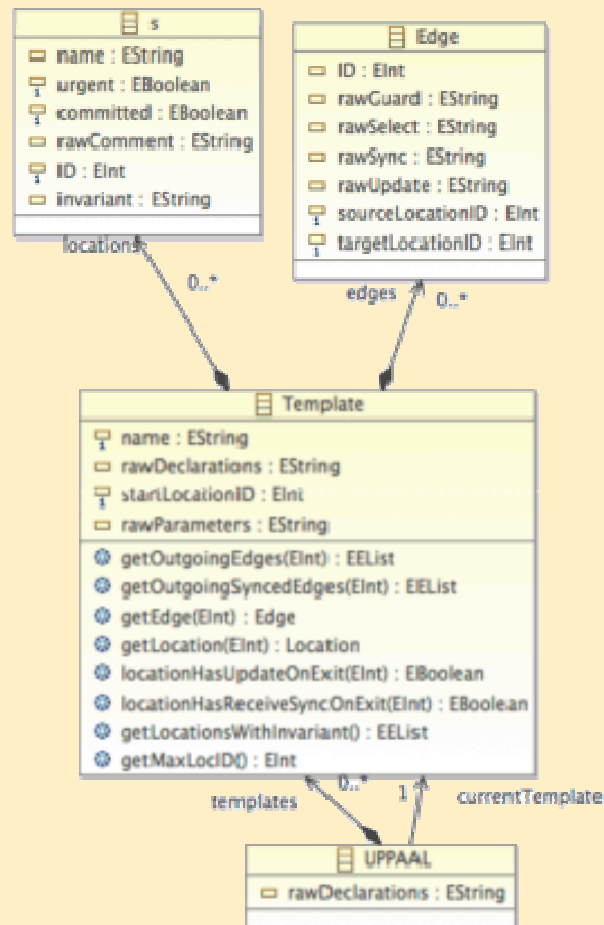
A formális szemantika leképzése forráskódra

- A generált kód felépítése:

Modell reprezentáció

- Konkrét modell reprezentáció:
Eclipse Modelling Framework modell

A kódgenerálás megvalósítása

- Template alapú kódgenerálás:
Java Emitter Templates (JET)
 - Java utasítások: Modell bejárása
 - Kódgenerálási minta: C kódrészletek kiírása

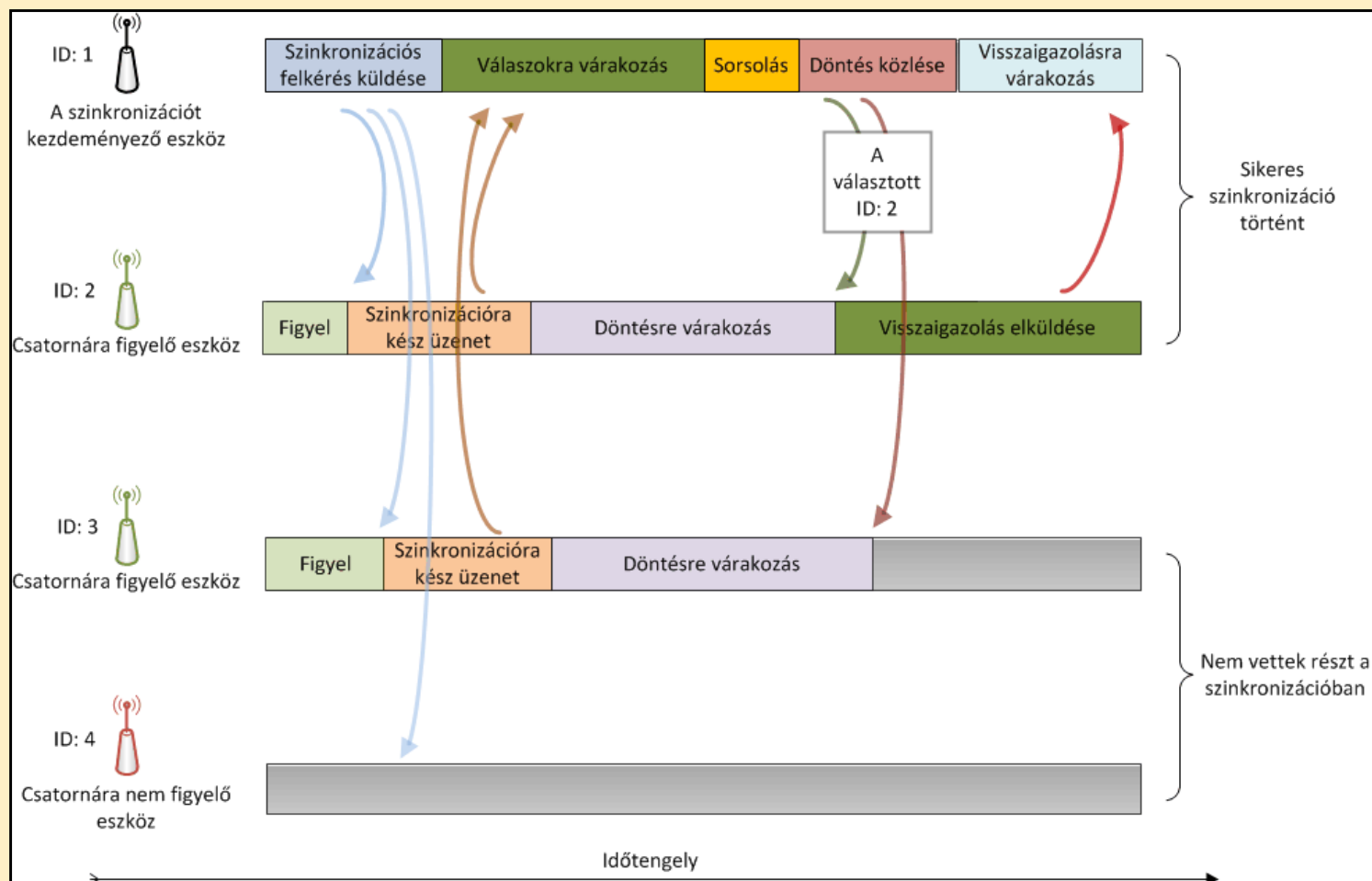
<% Java utasítás %>

<%= kiírandó Java utasítás %>

```
<%for (Location loc : template.getLocations()) { %>
void enterToLocation<%= loc.getID() %> ( ) {
stateReg = <%= loc.getID() %>;
waitFunc = &waitInLocation<%= loc.getID() %>;
exitFunc = &exitFromLocation<%= loc.getID() %>;
<%if (settings.getLoggingMode() == SettingsHandler.LoggingModes.OFFLINE) { %>
offlineLogFunction(<%=loc.getID()%>, locationLog);
...
}
```


A platformszolgáltatások megvalósítása

- Nem triviális kódrészleteket igényel (library)
 - Időkezelés (hardver beállítása, interrupt, ...)
 - Kommunikáció (pl. szinkron kommunikáció)

A platformszolgáltatások beillesztése

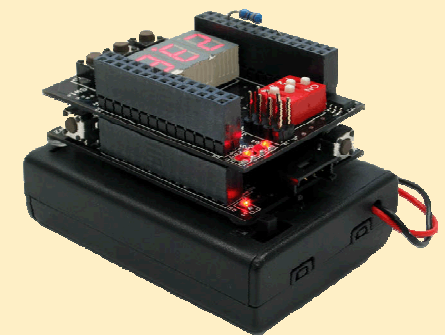
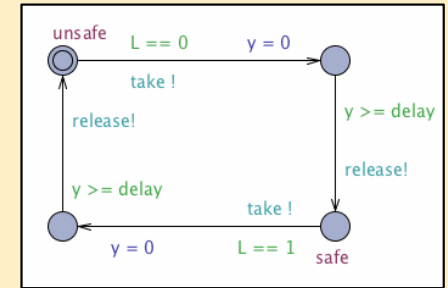
Szemantikához
kötődő elvárások:

- Kommunikáció
- Órakezelés
- Ki- és bemenetek

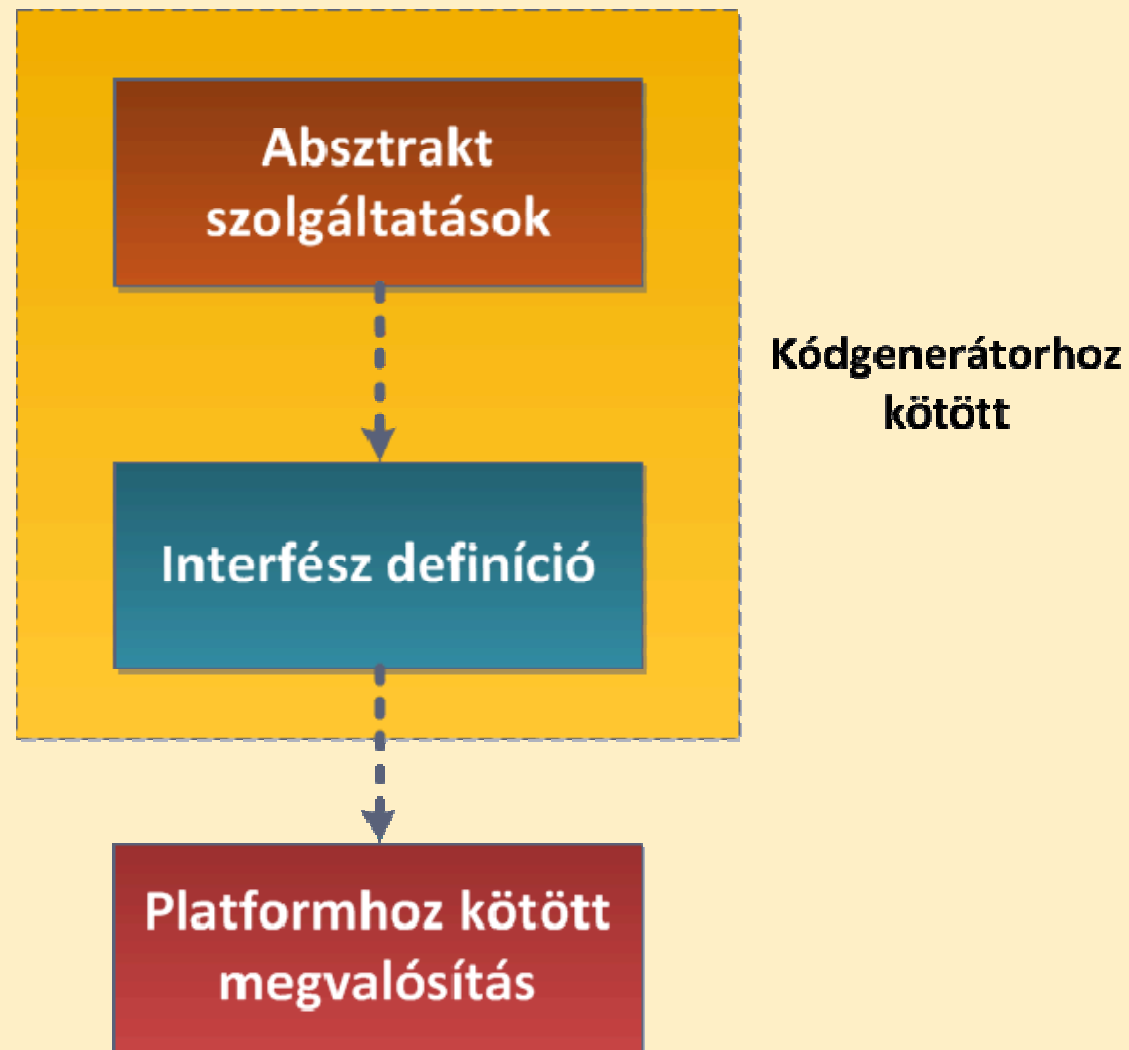
Absztrakt
szolgáltatások

Interfész definíció

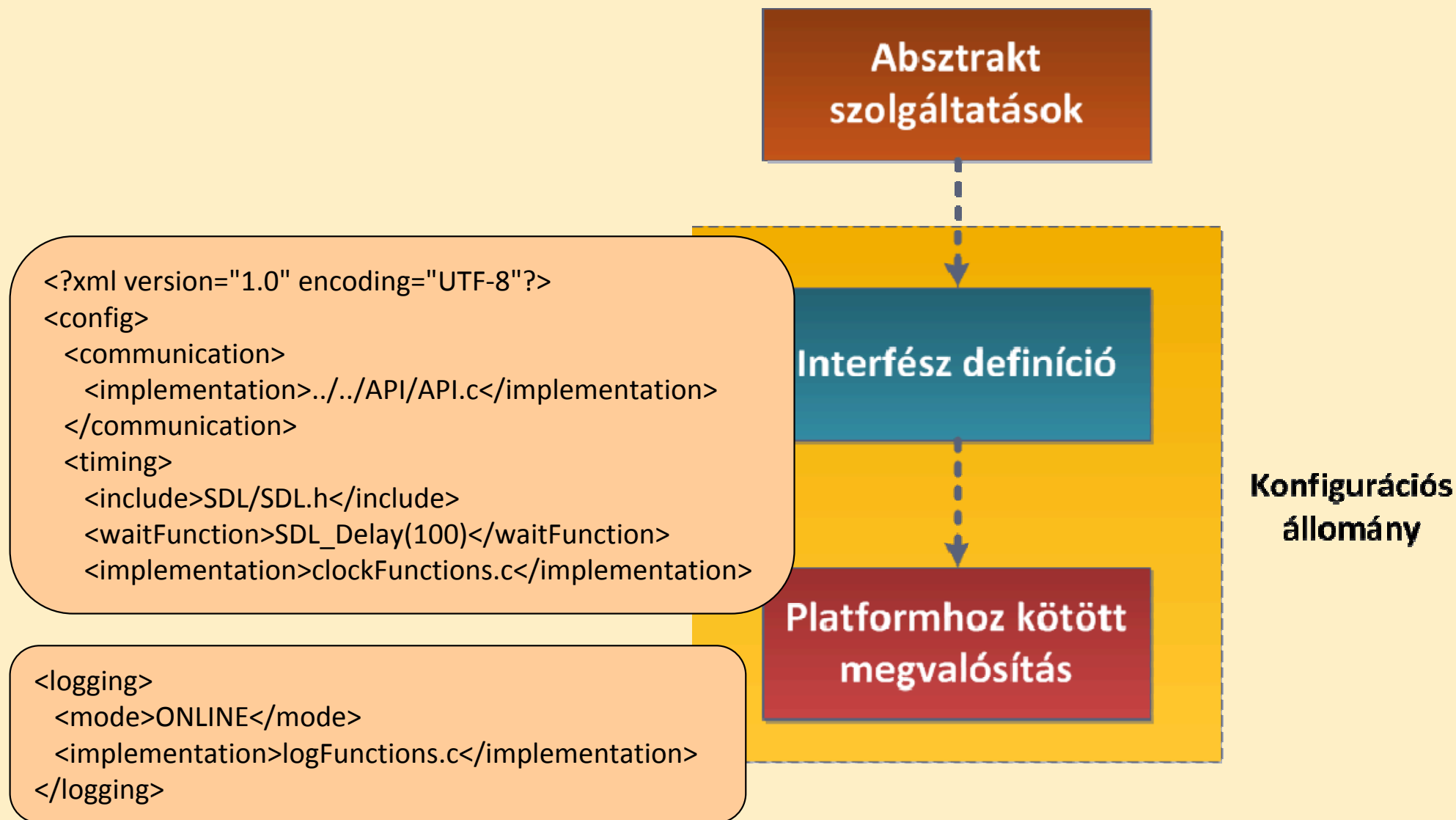
Platformhoz kötött
megvalósítás

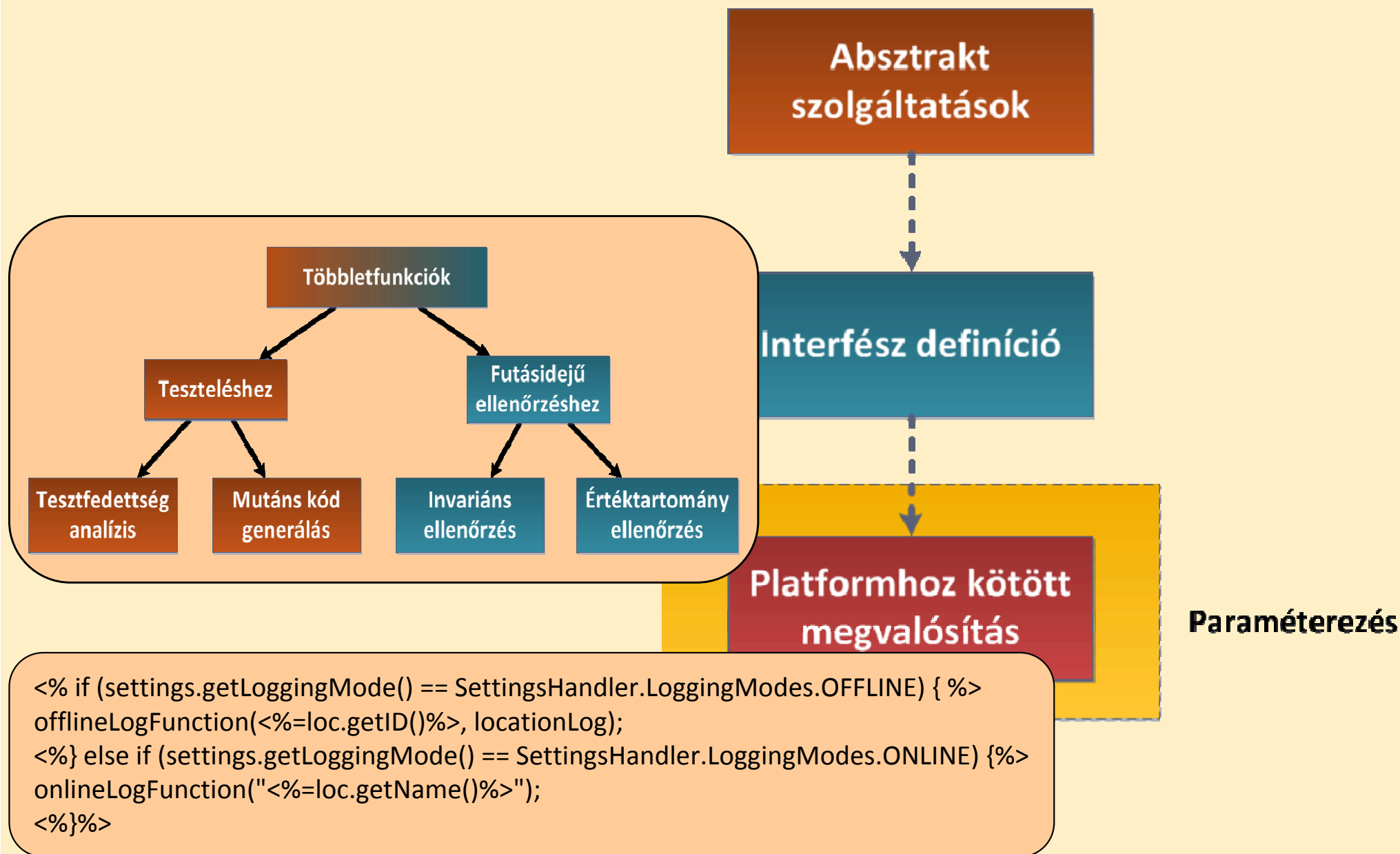
A platformszolgáltatások beillesztése

A platformszolgáltatások beillesztése

A platformszolgáltatások beillesztése

Forráskód szintézis állapotterkép specifikáció alapján

Megvalósítási minták

- Cél:
 - Vezérlési struktúra szintézise
 - Akciók részletezése: Akció nyelv szükséges
- Többféle megvalósítási minta
 - Kettős elágazás
 - HSM, QHSM
 - EHA
- Különbségek
 - Állapottérkép elemkészlet támogatása
 - Memóriafooglalás
 - Sebesség (eseményfeldolgozás, vezérlési struktúra)

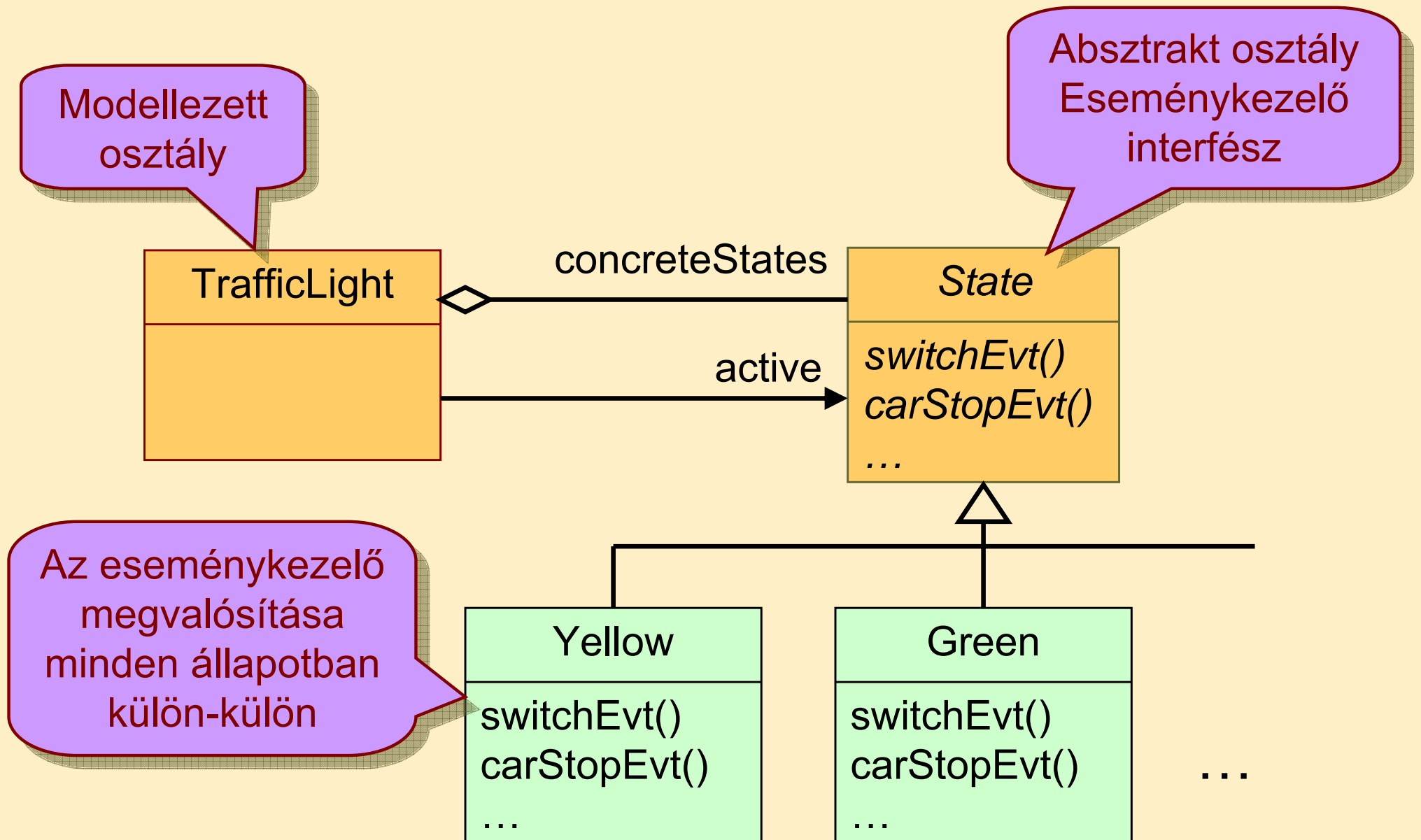
„Kettős elágazás” megvalósítási minta

TrafficLight
state: State
handler(event: Event)

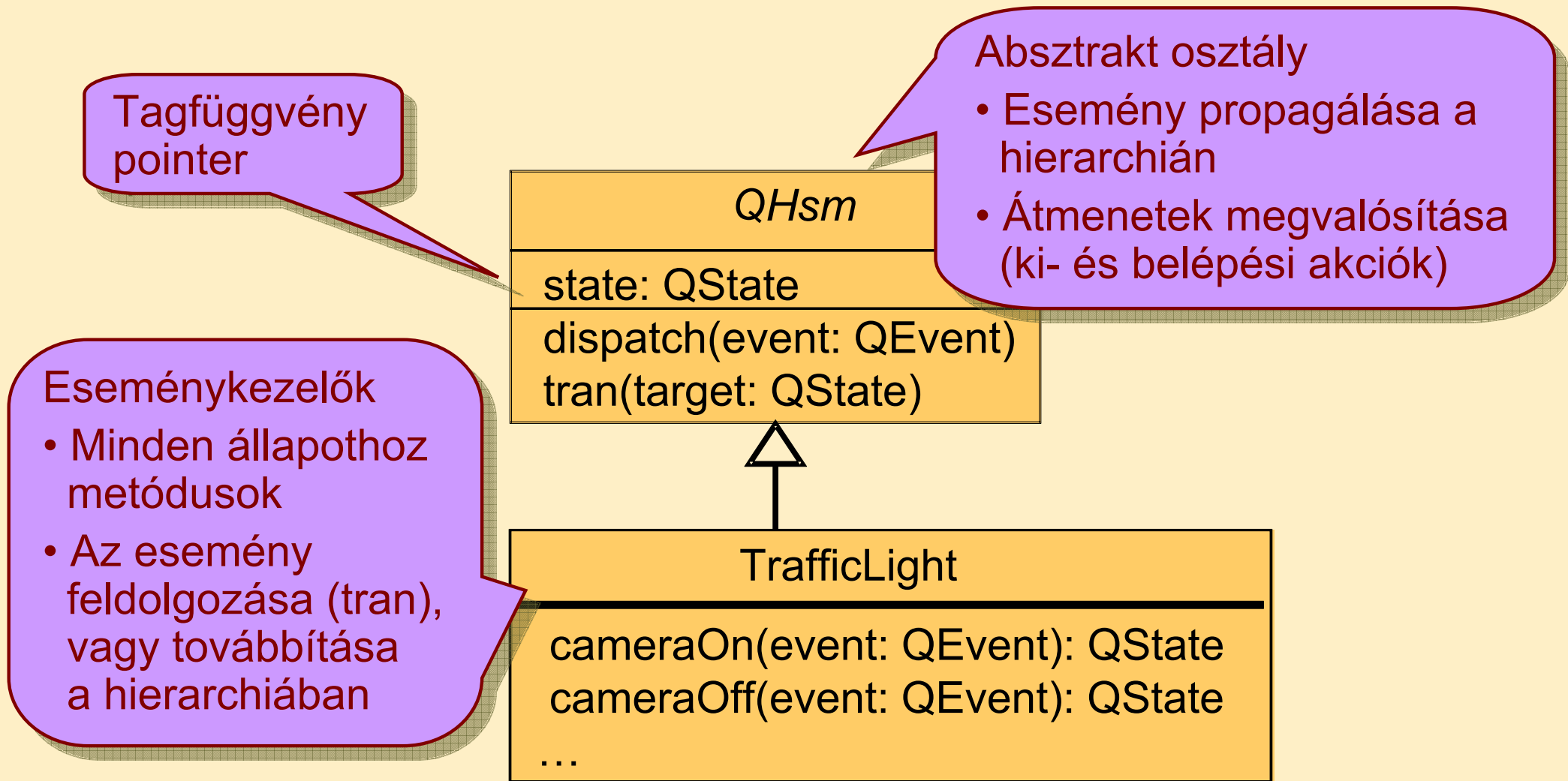
```
switch (state) {  
  case GREEN:  
    switch (event) {  
      case tGreen:  
        /* Yellow - entry */  
        state = YELLOW;  
        break;  
      ...  
    }  
    ...  
}
```

- Egyszerű és hatékony
- Állapothierarchiát és konkurens viselkedést nem támogat

A „State” megvalósítási minta (Gamma, 1994)

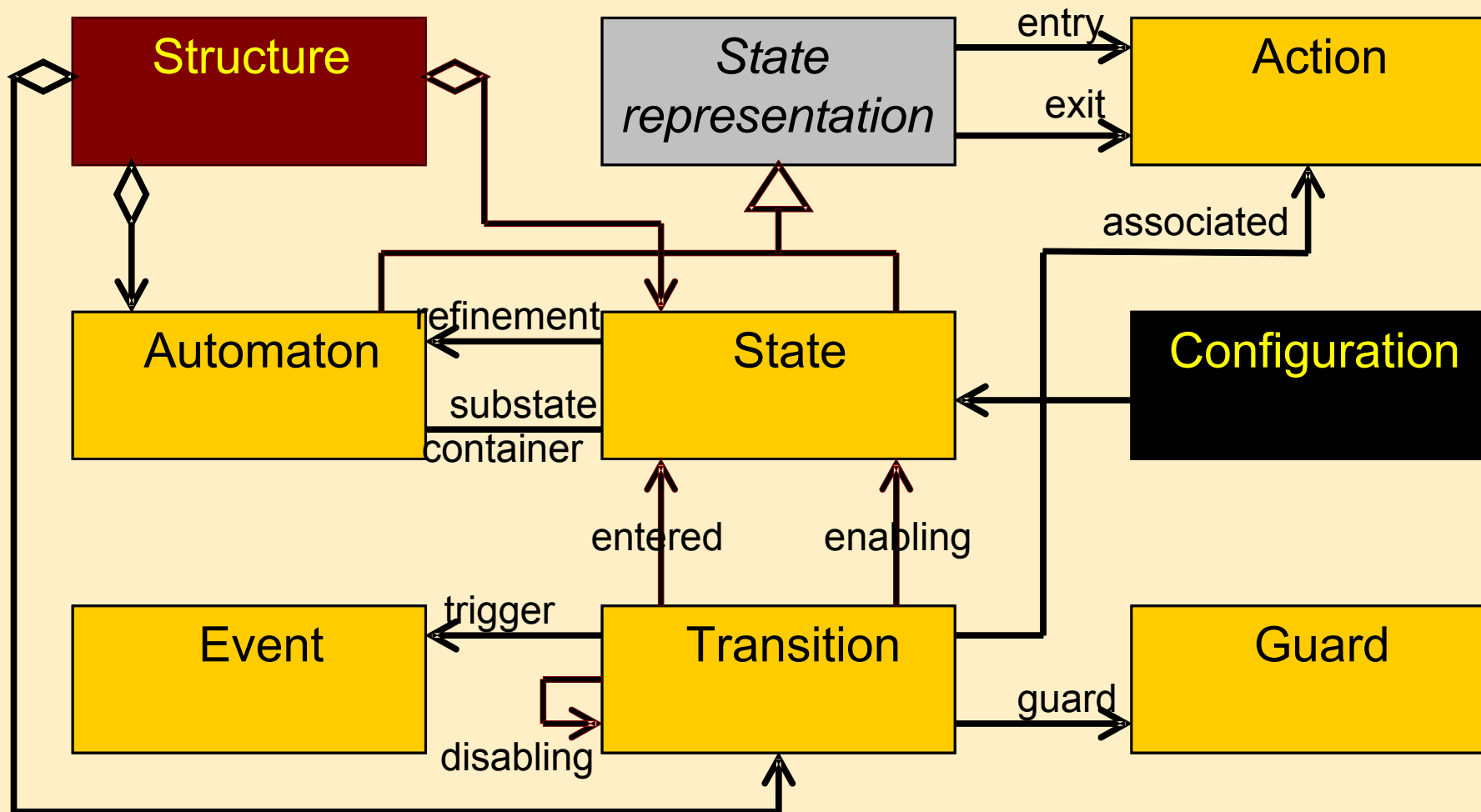

„Hierarchikus állapotgép” minta (Samek, 2002)

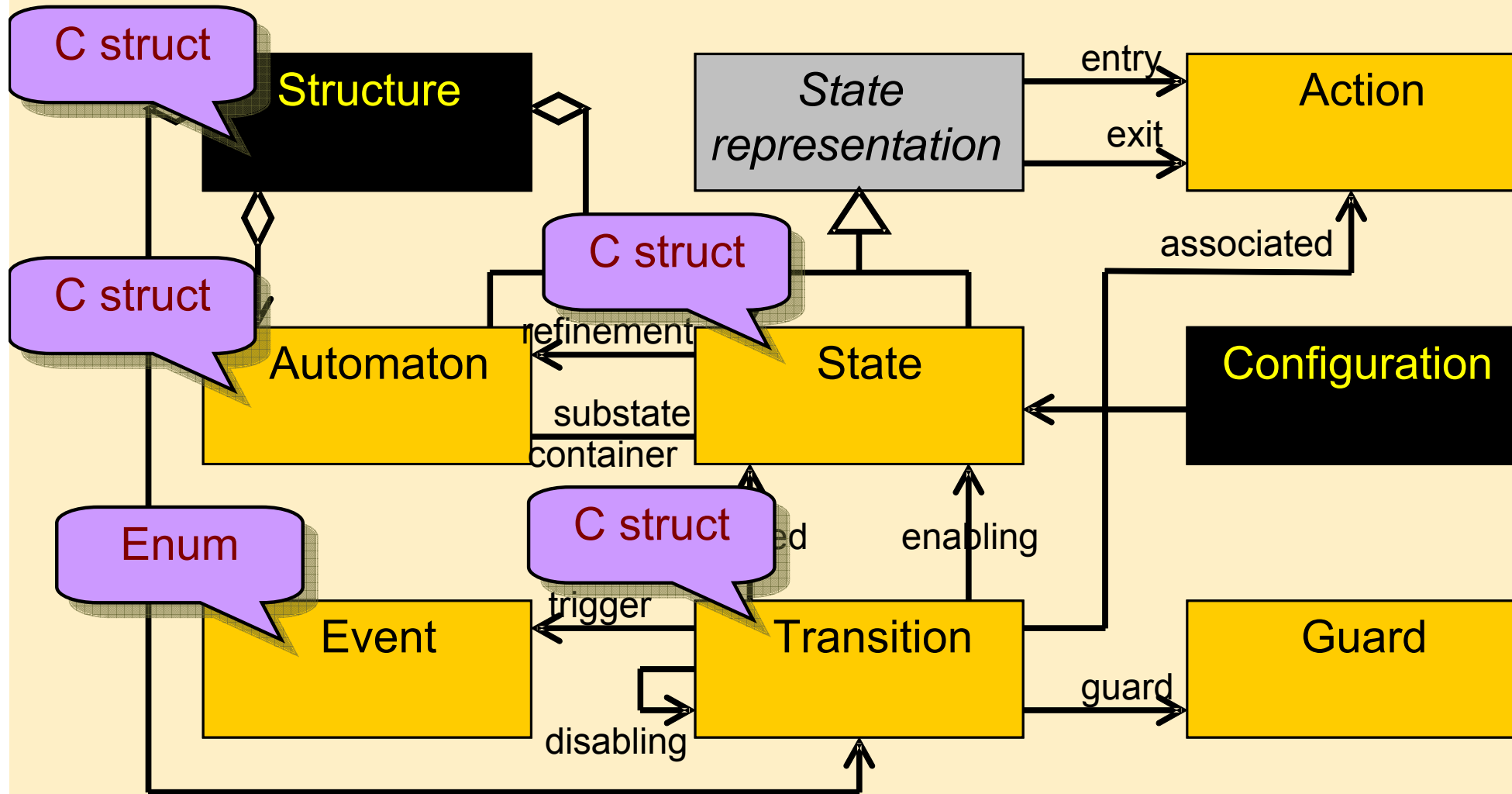
- OR jellegű finomítást támogat
- Konkurens viselkedést nem támogat

„Kiterjesztett hierarchikus automata” minta

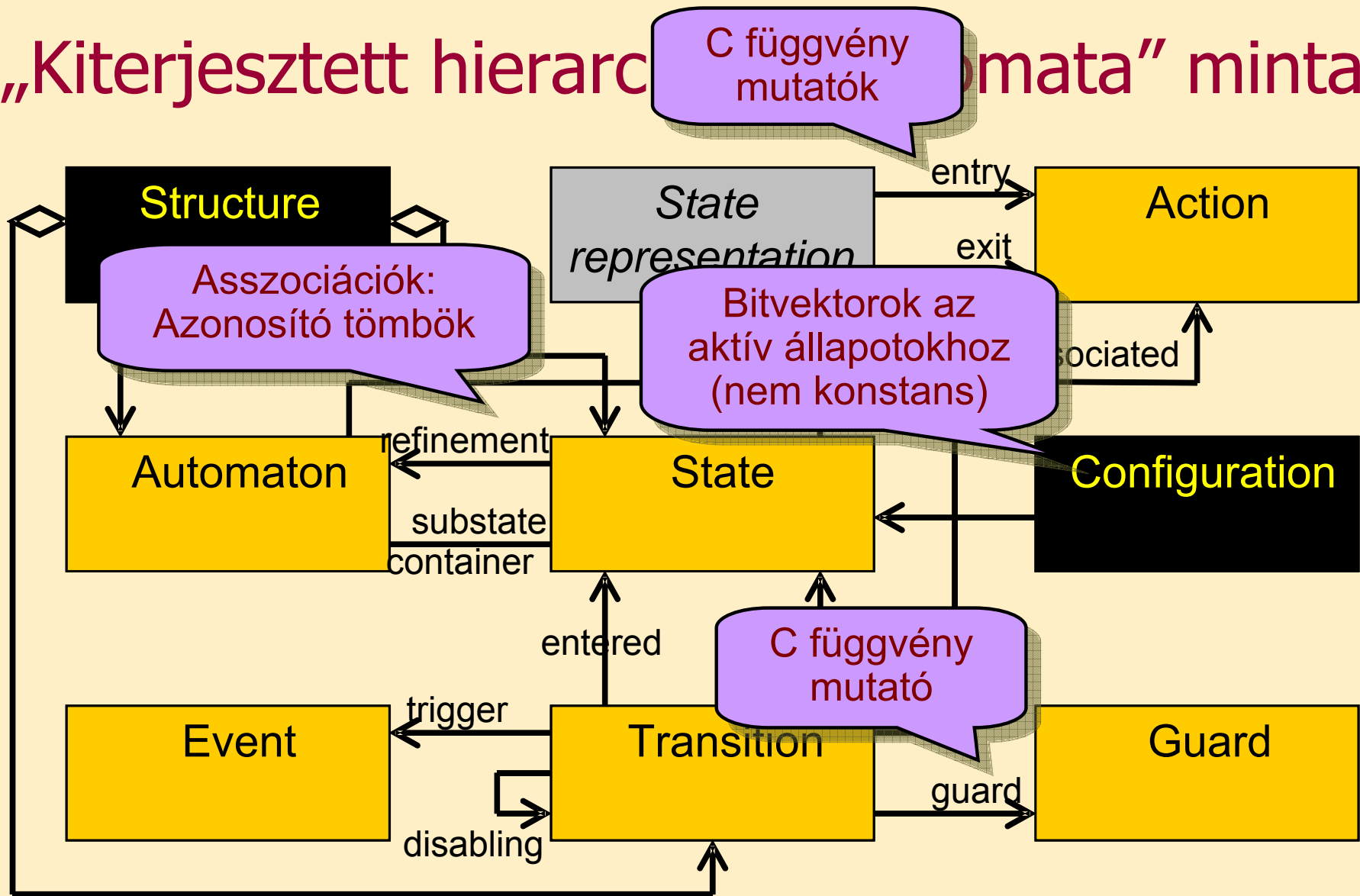
- A statikus struktúra a hierarchikus automata **metamodellje** alapján
 - <<ordered>> asszociációk (sorrend kötött a modell alapján)
 - Pl. belépési sorrend, akció sorrend, ...
- Konfiguráció: aktív állapotok kijelölése

„Kiterjesztett hierarchikus automata” minta

- Megvalósítás ANSI C-ben:
 - C struktúrák

„Kiterjesztett hierarchia” minta

- Megvalósítás ANSI C-ben:
 - Függvény mutatók
 - Azonosító tömbök

A minta megvalósítása

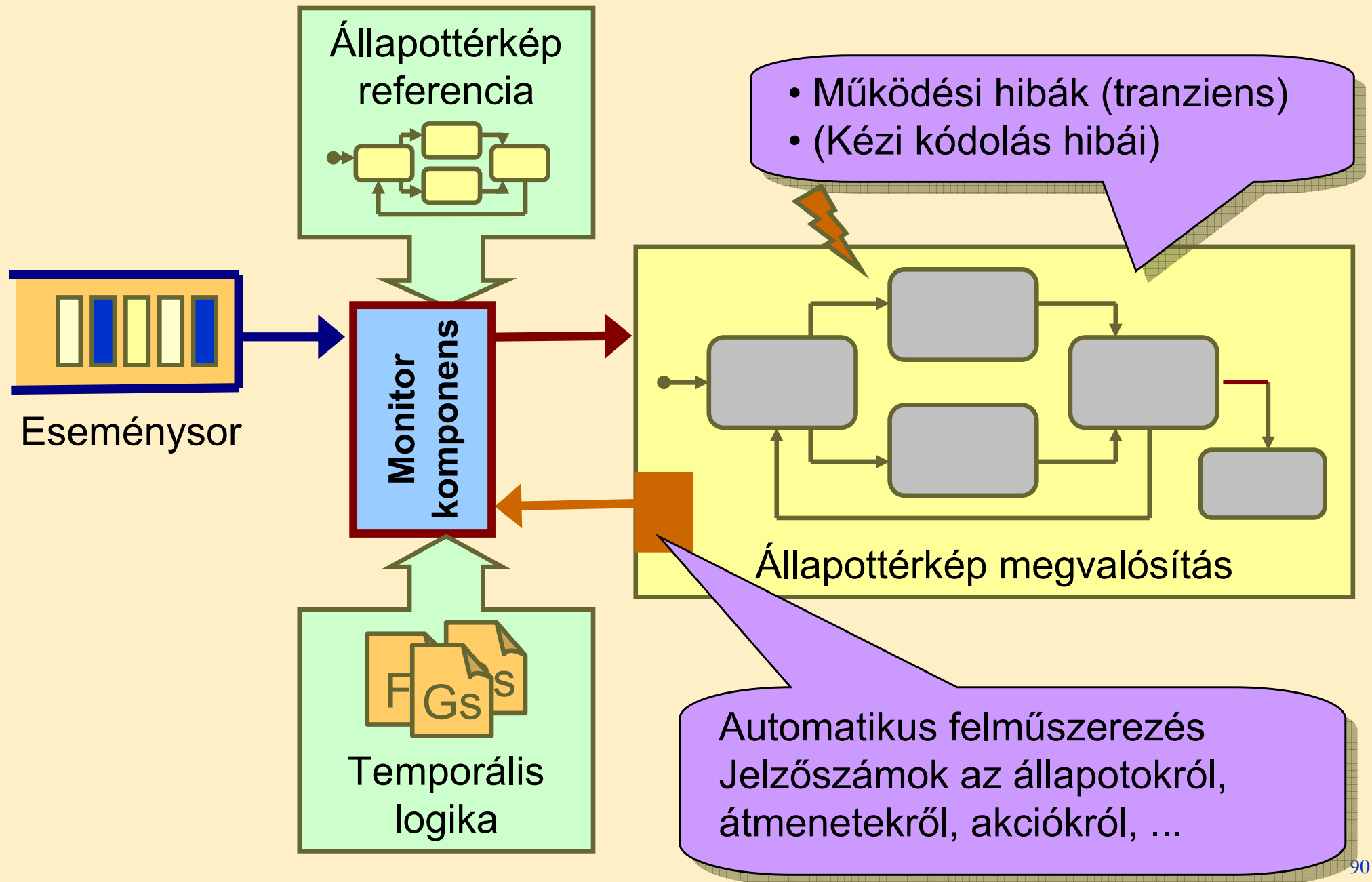
- Közös „interpreter” funkció
 - Formális szemantikán alapul
 - Állapot belépés: előre kiszámolva
 - Állapot kilépés: rekurzív függvénnyel
 - Paraméterek:
 - Statikus struktúra: osztályonként egy
 - Konfiguráció: példányonként egy-egy
 - Feldolgozandó esemény
 - Visszatérési érték: Új állapotkonfiguráció
- Statikus struktúra (TrafficLight)
 - Állapotok azonosítóval hivatkozhatók pointer helyett; méret csökkenthető

Futásidejű monitor szintézise az állapottérkép specifikáció alapján

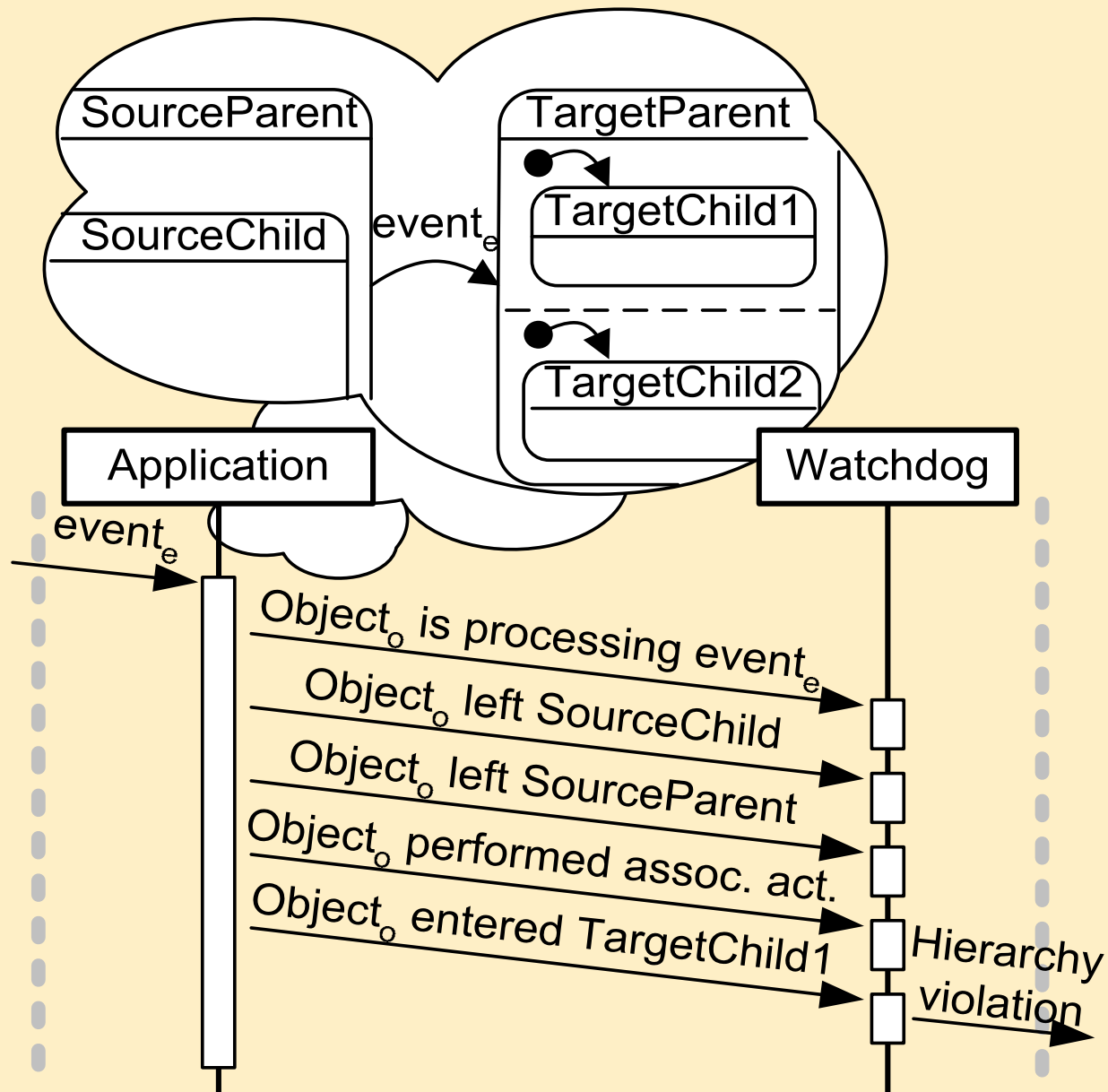
Bevezetés

- Futási idejű verifikáció:
 - Tényleges viselkedés (programfutás) összevetése referencia viselkedéssel (modell vagy specifikáció)
 - Tényleges viselkedésről futásidejű információ:
Monitorozás vagy jelzőszámok átvitele az alkalmazásból
 - Referencia viselkedésről tárolt információ:
Állapottérkép modell vagy temporális logikai specifikáció
- Megvalósítási módok
 - Végrehajtható ellenőrző kódrészletek (assertions)
 - Külső monitor (watchdog)
- Állapottérkép mint referencia
 - Állapotok sorrendjének és akcióinak ellenőrzése
 - Vezérlést befolyásoló tranziens hibák detektálása

Belső viselkedés monitorozása

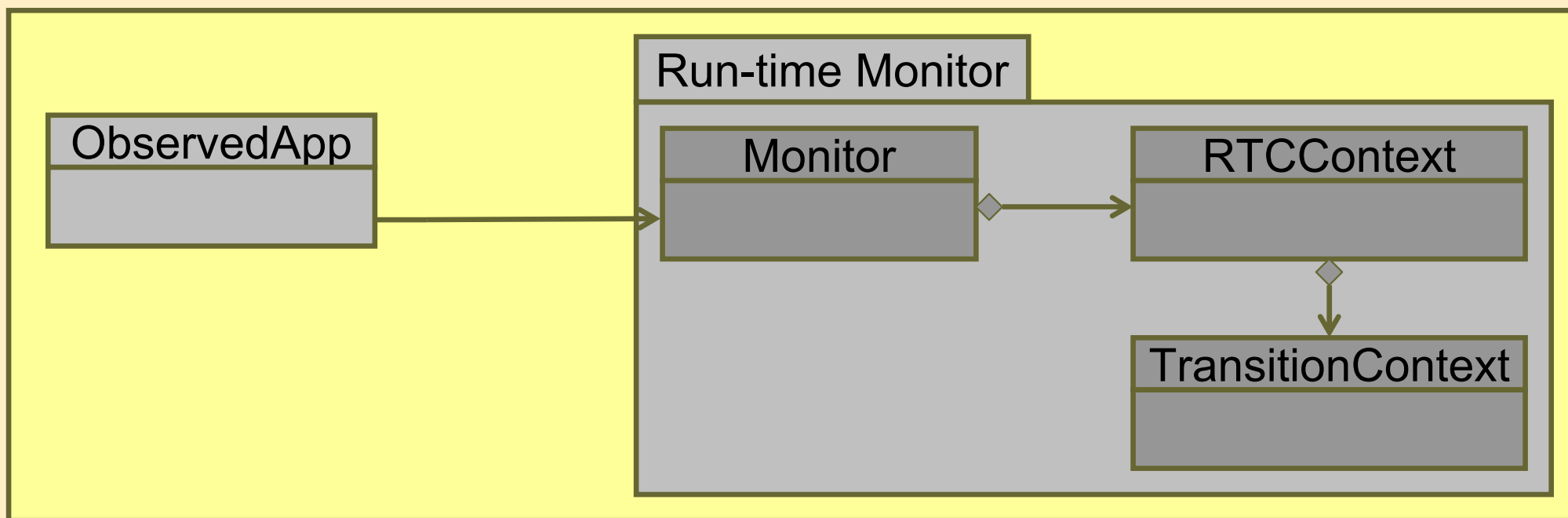

Információáramlás a monitor (watchdog) felé

Ellenőrzés állapottérkép referencia alapján

- Szisztematikus transzparens felműszerezés:
 - Explicit jelzések a monitor számára
 - Elhagyott állapotok
 - Végrehajtott akciók
 - Belépett állapotok
 - Megvalósítási példa: Aspektus-orientált programozás

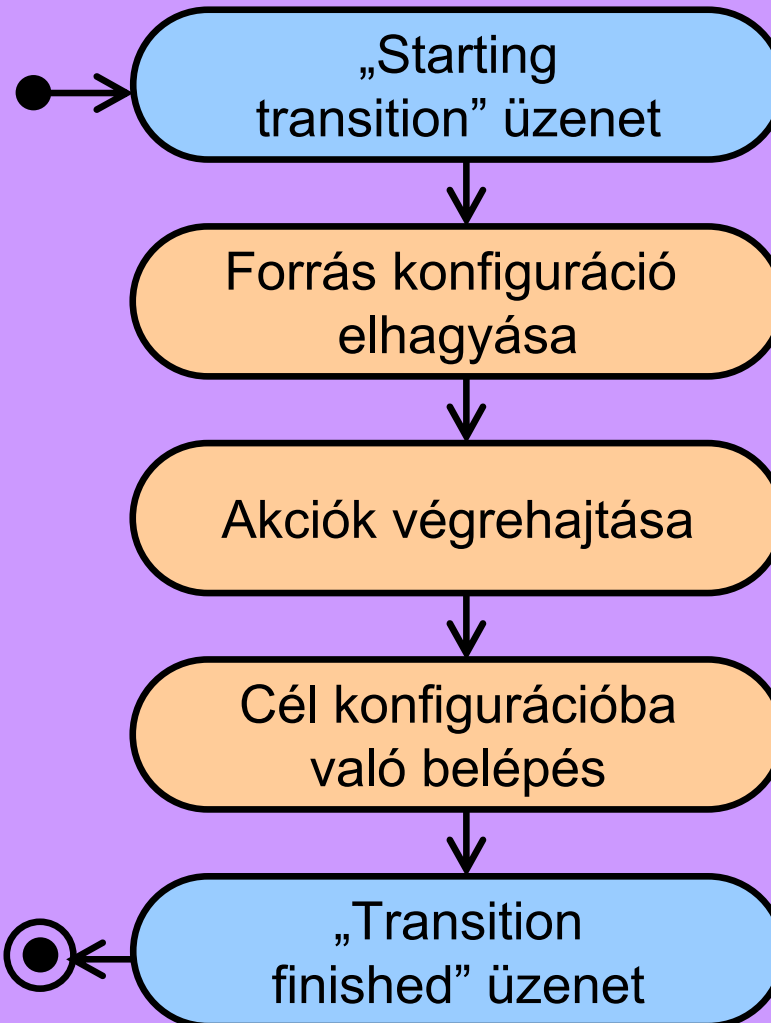

Ellenőrzés

Átmenet tüzelése

- Szisztematikus ellenőrzés:
 - Explicit jelölés:
 - Elhagyott konfiguráció
 - Végrehajtott konfiguráció
 - Belépett konfiguráció
 - Megvalósítás

Átmenet tüzelése

Ellenőrzés:

programozás

ObservedApp

RTCCContext

TransitionContext

Ellenőrzés

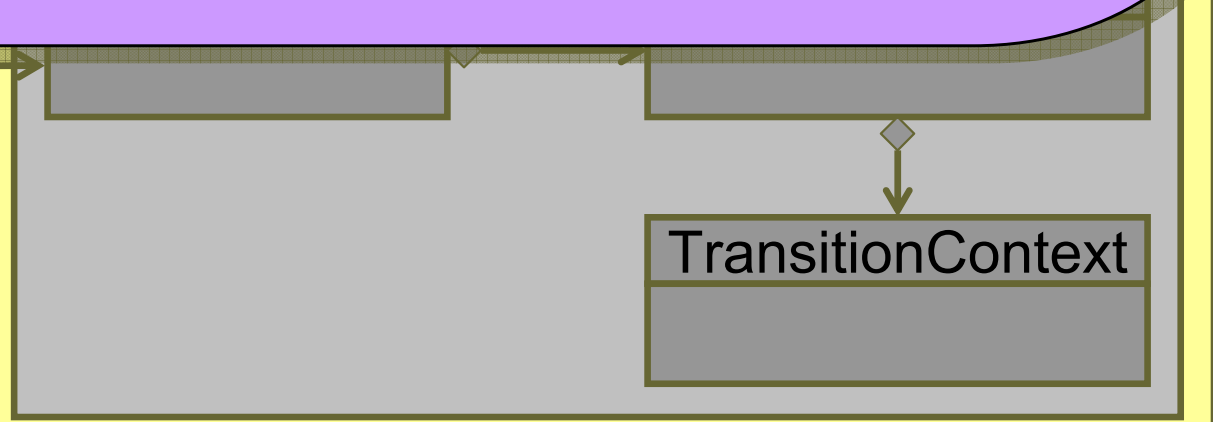
- Szisztema
 - Explicit j
 - Elhagy
 - Végreh
 - Belépe
 - Megvaló

Extra kód átmenet tüzeléséhez (Java AOP)

```
public aspect BehavioralMonitoring {  
    // Define pattern matching  
    pointcut firingTransitionPattern  
        call (StatechartBase+.fireTransition(Transition t));  
  
    // Define instrumentation to be applied  
    around(): firingTransitionPattern() {  
        msgq.sendTrStarting();  
        proceed();  
        msgq.sendTrFinishing();  
    }  
}
```

ObservedApp

TransitionContext

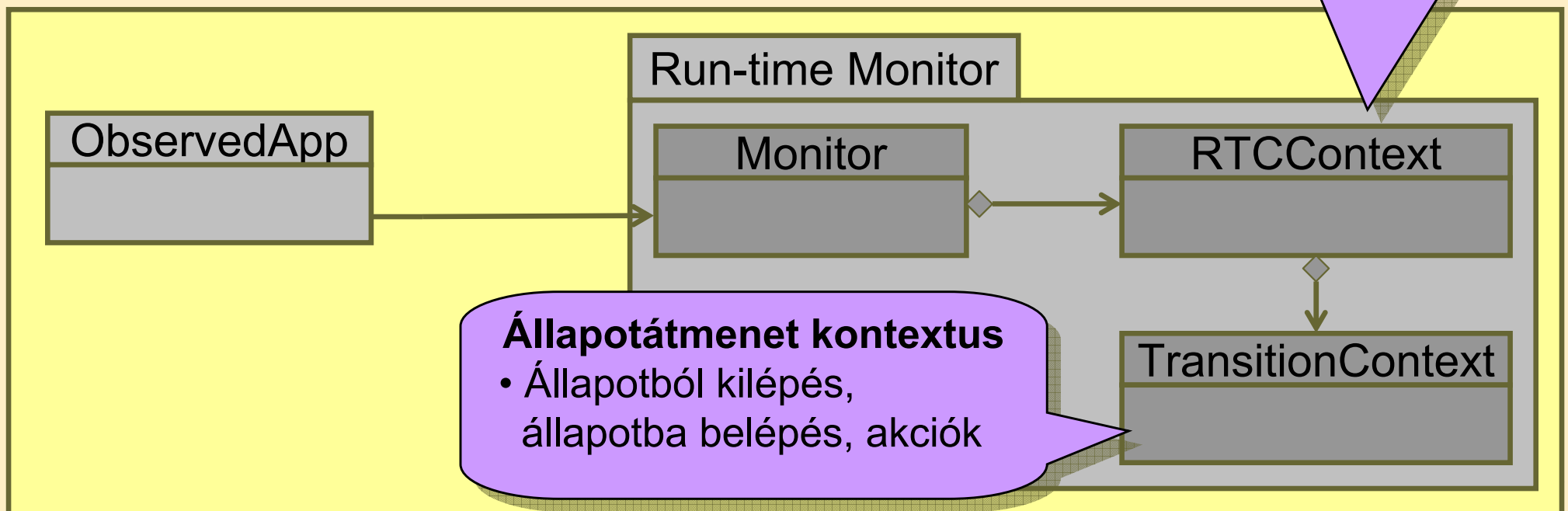

A monitor struktúrája

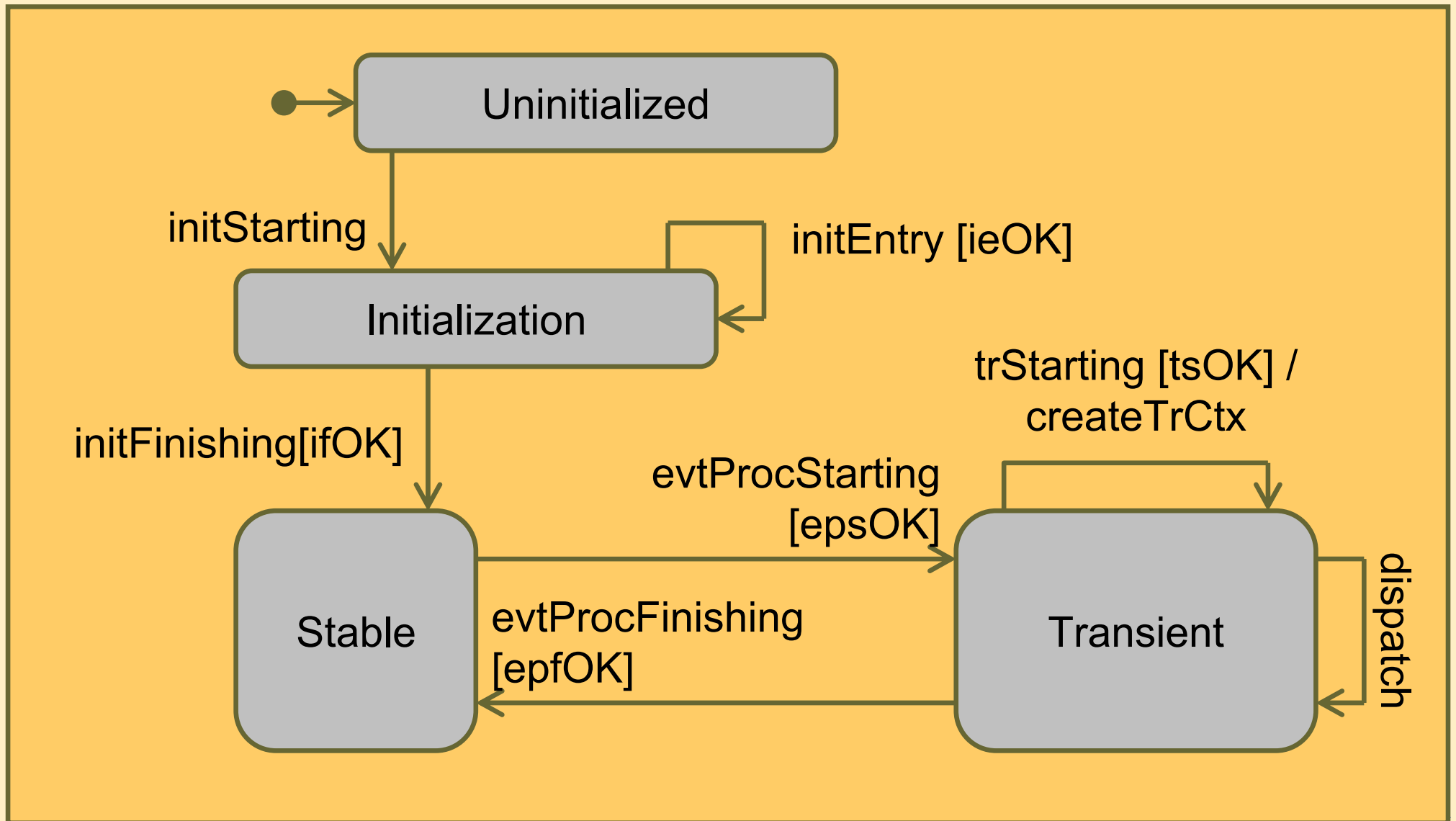
- Monitor felépítése: Az állapotgép szemantika alapján végzett ellenőrzés
 - RTC (run-to-completion) context
 - Transition context

RTC kontextus

- Inicializálás
- Esemény-feldolgozás kezdete és vége (állapotok)
- Átmenet kontextus részére üzenetek

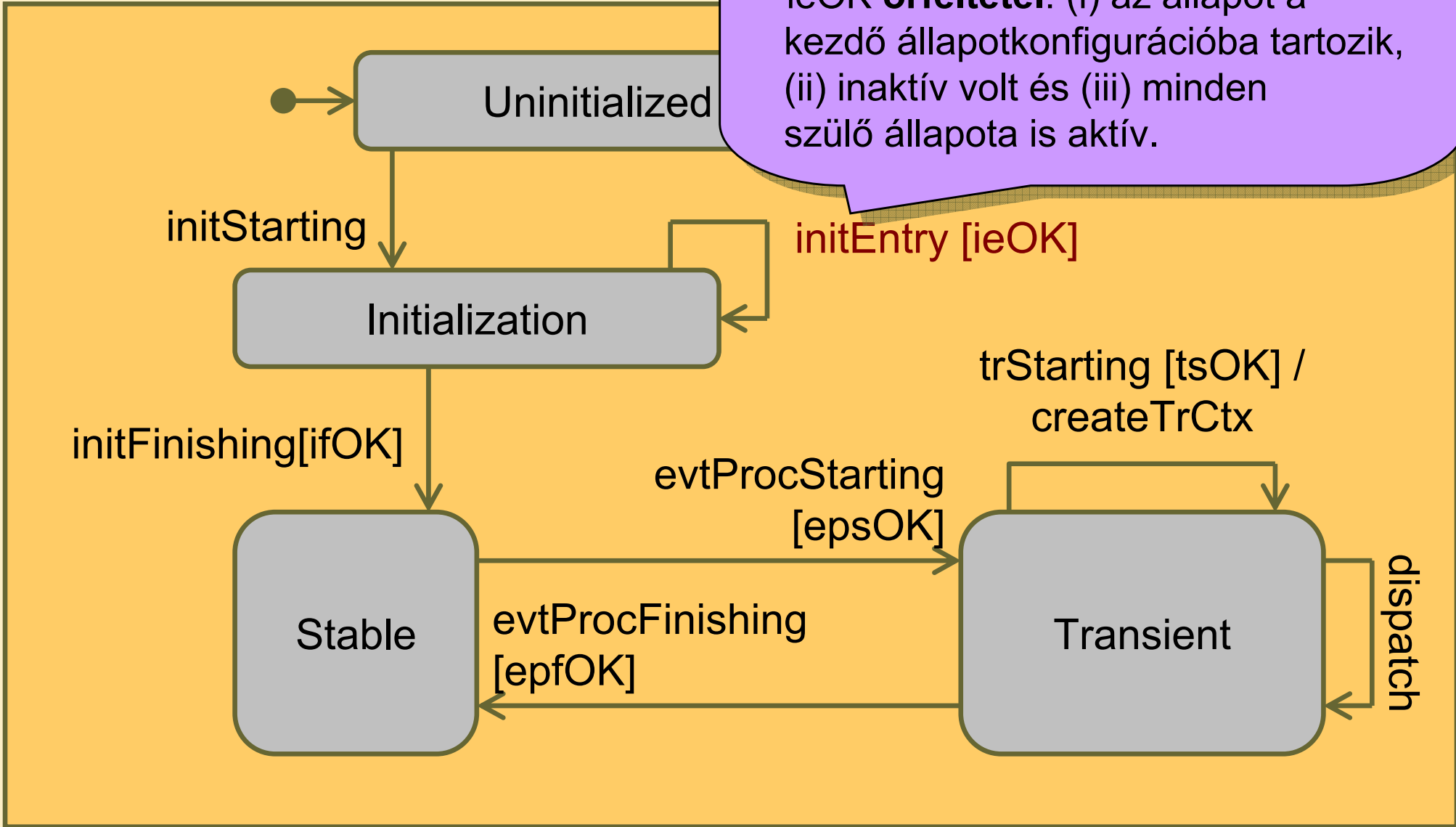
Run-to-completion context (RTCContext)

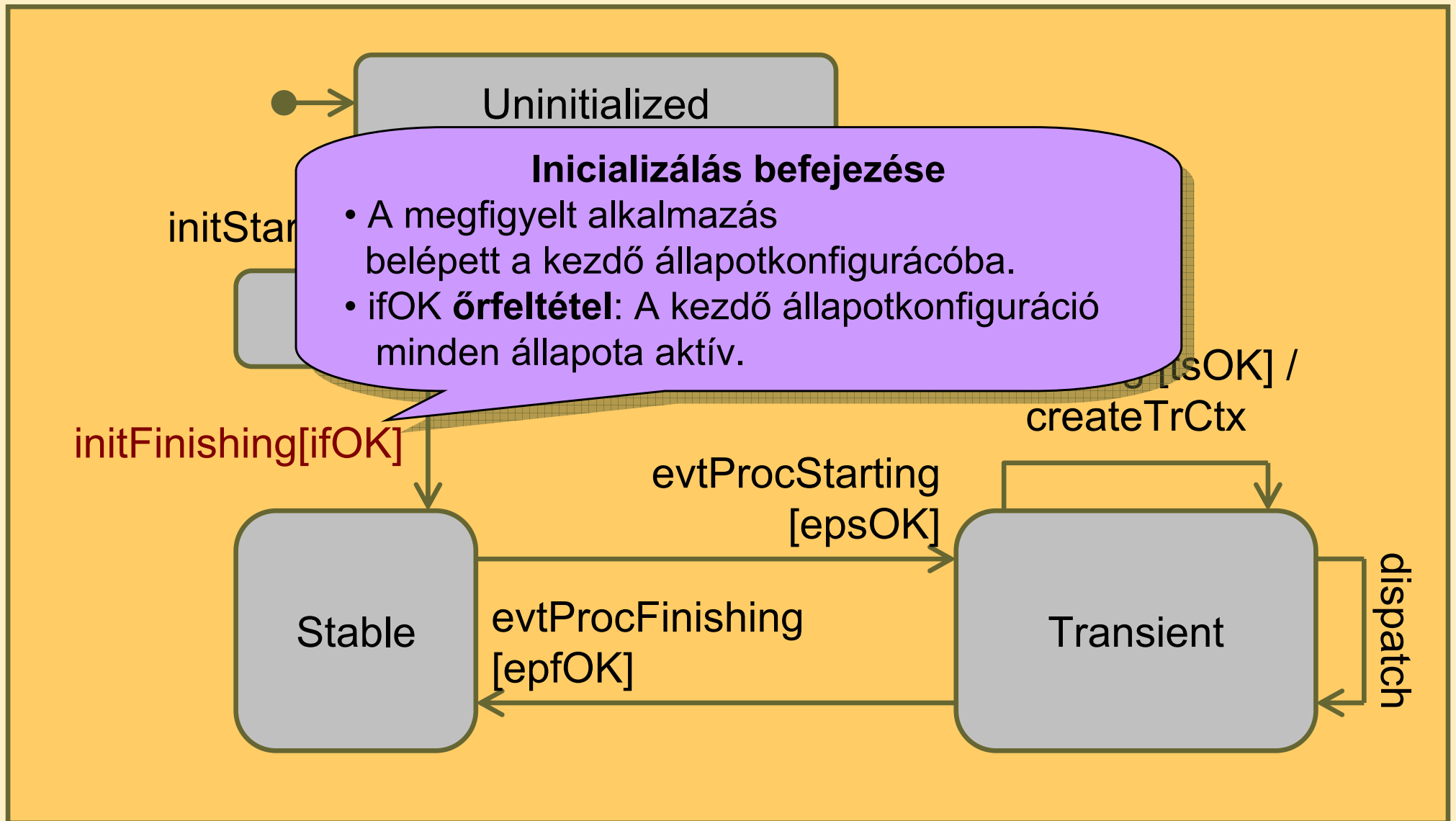
Run-to-completion context (RTCContext)

Inicializálás közben

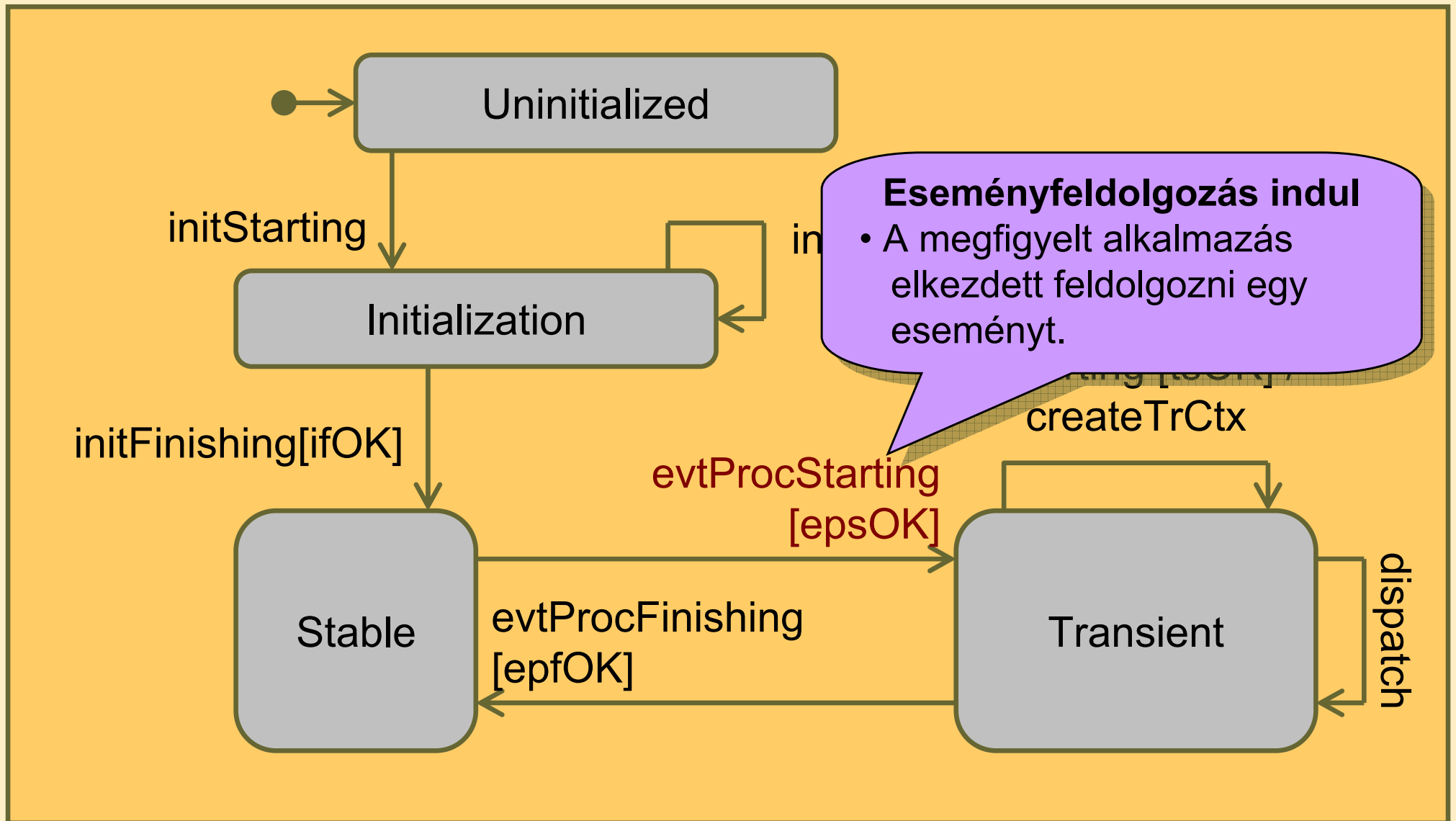
- `initEntry`: A megfigyelt alkalmazás belépett egy kezdőállapotba
- `ieOK` **őrfeltétel**: (i) az állapot a kezdő állapotkonfigurációba tartozik, (ii) inaktív volt és (iii) minden szülő állapota is aktív.

Run-to-completion context (RTCContext)

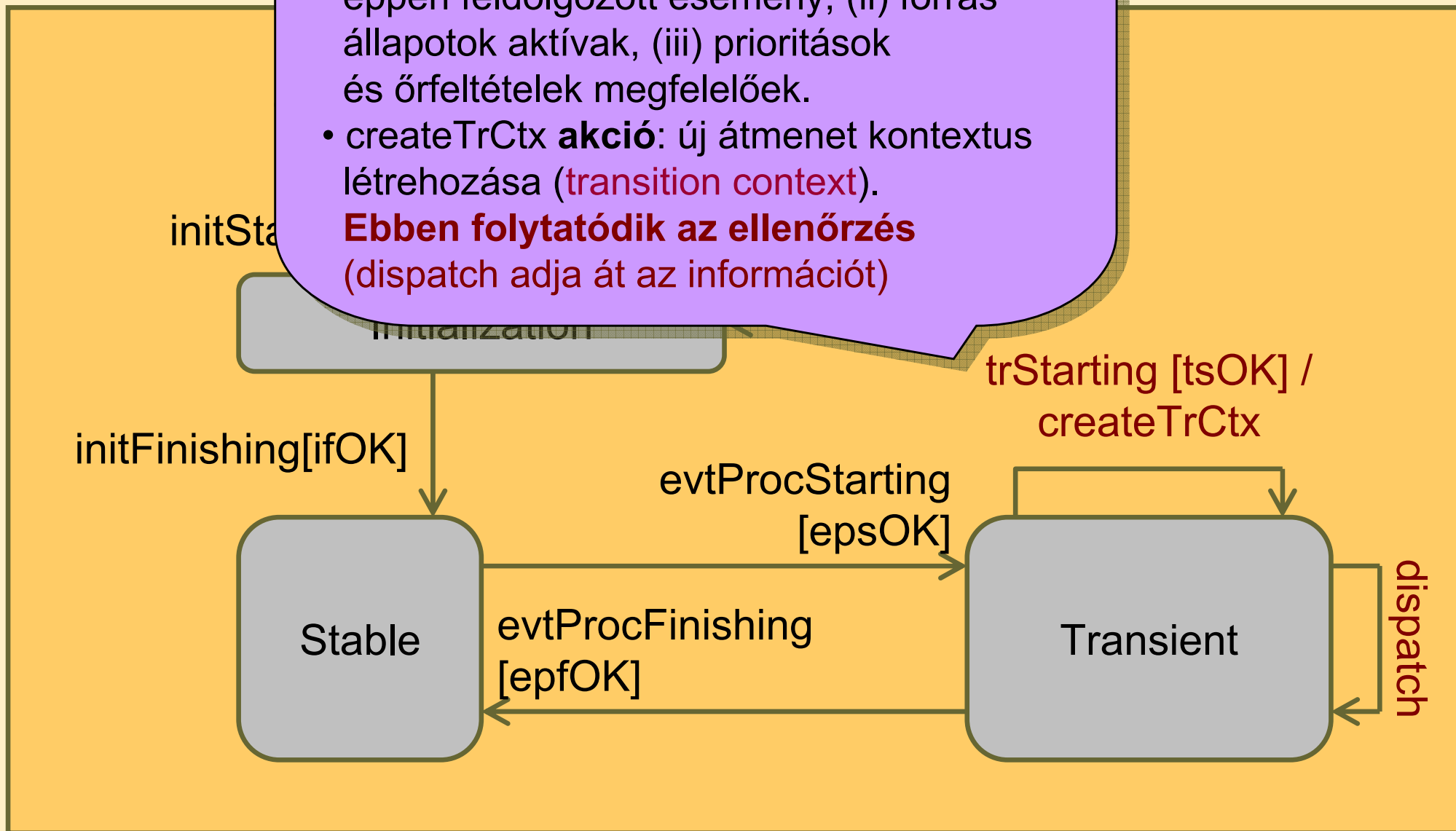
Run-to-completion context (RTCContext)

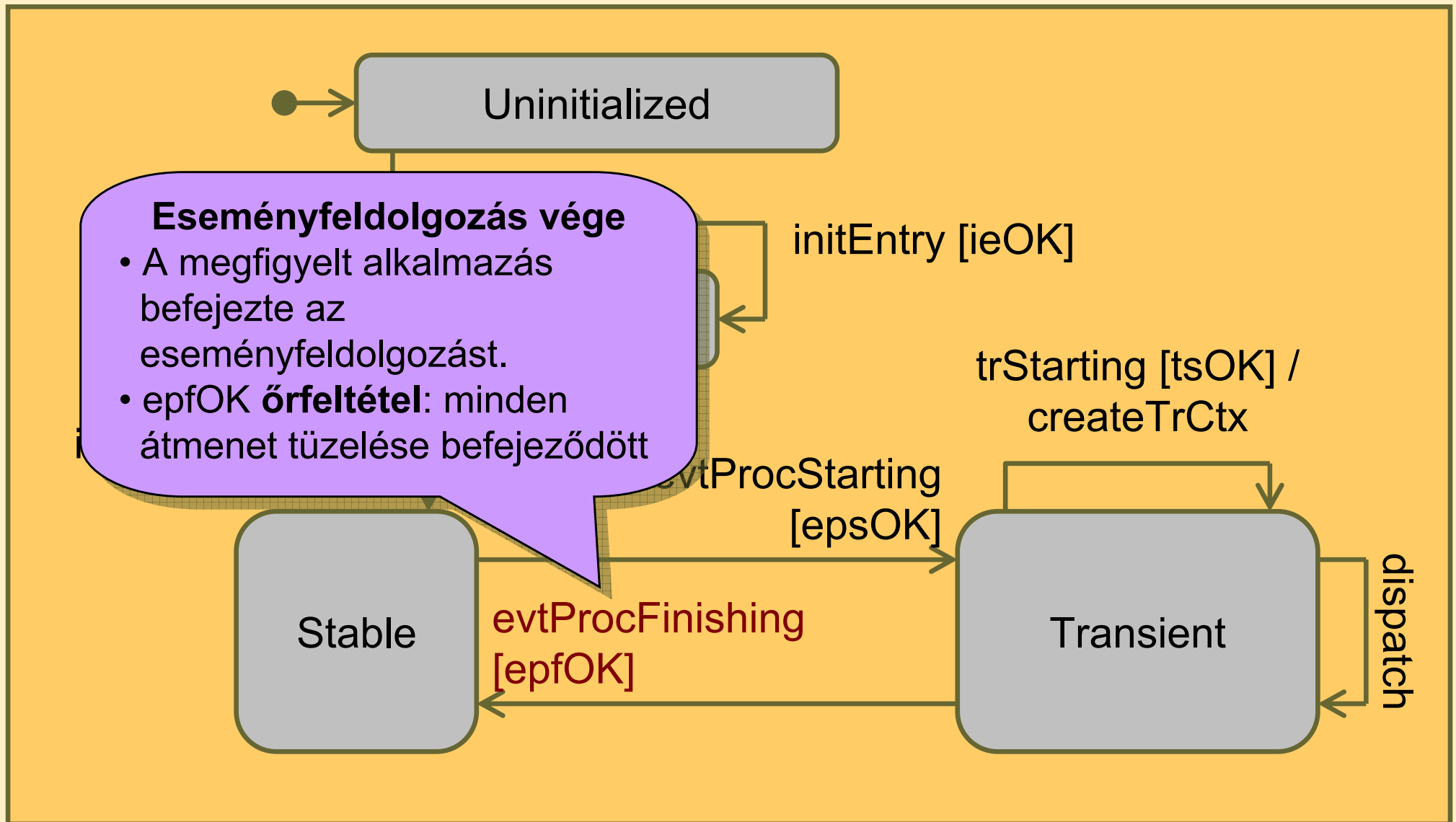
Átmenet tüzelése

- A megfigyelt alkalmazás elkezdte egy átmenet tüzelését.
- tsOK **őrfeltétel**: (i) a trigger esemény az éppen feldolgozott esemény, (ii) forrás állapotok aktívak, (iii) prioritások és őrfeltételek megfelelőek.
- createTrCtx **akció**: új átmenet kontextus létrehozása (transition context).

Ebben folytatódik az ellenőrzés
(dispatch adja át az információt)

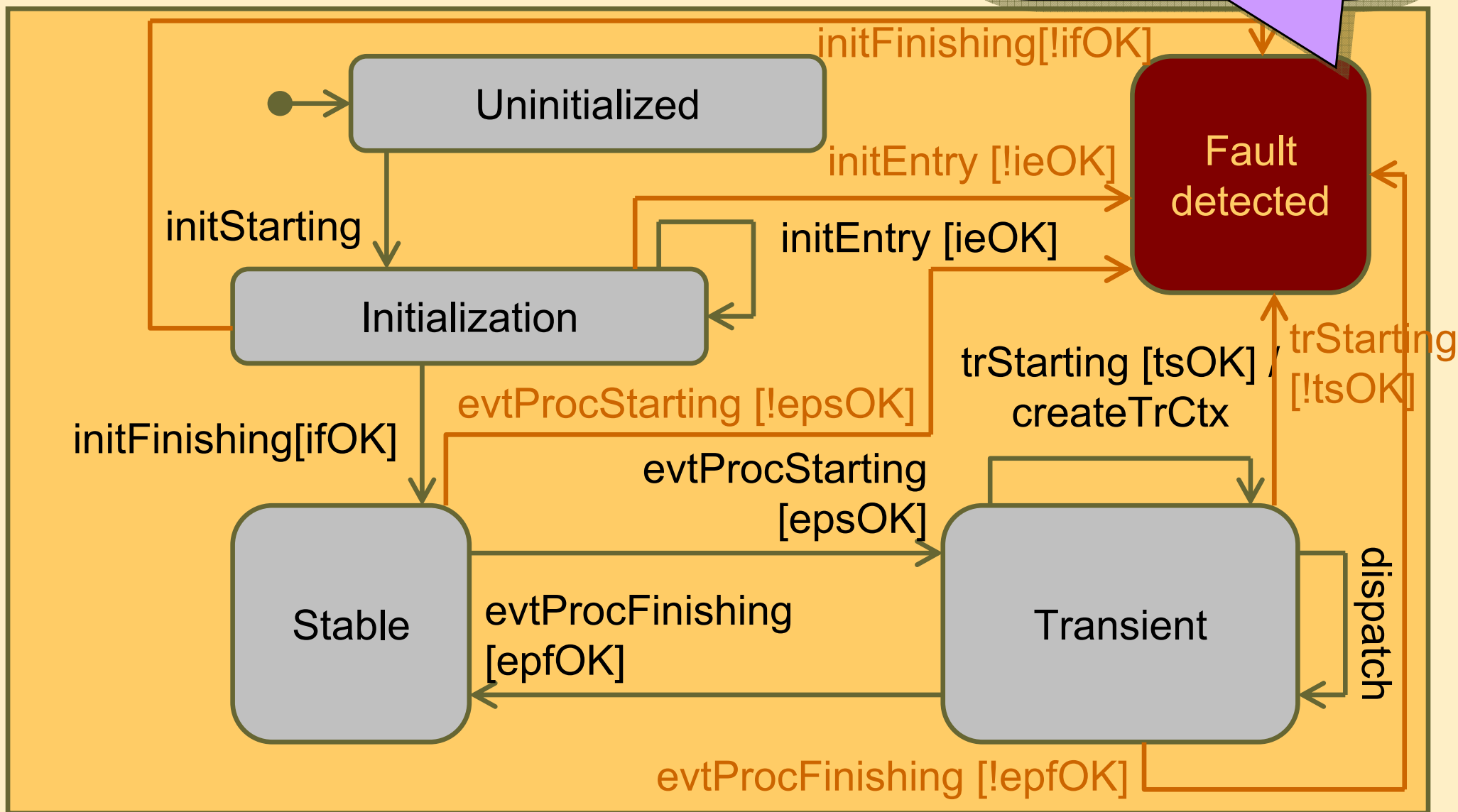
Run-to-completion context (RTCContext)

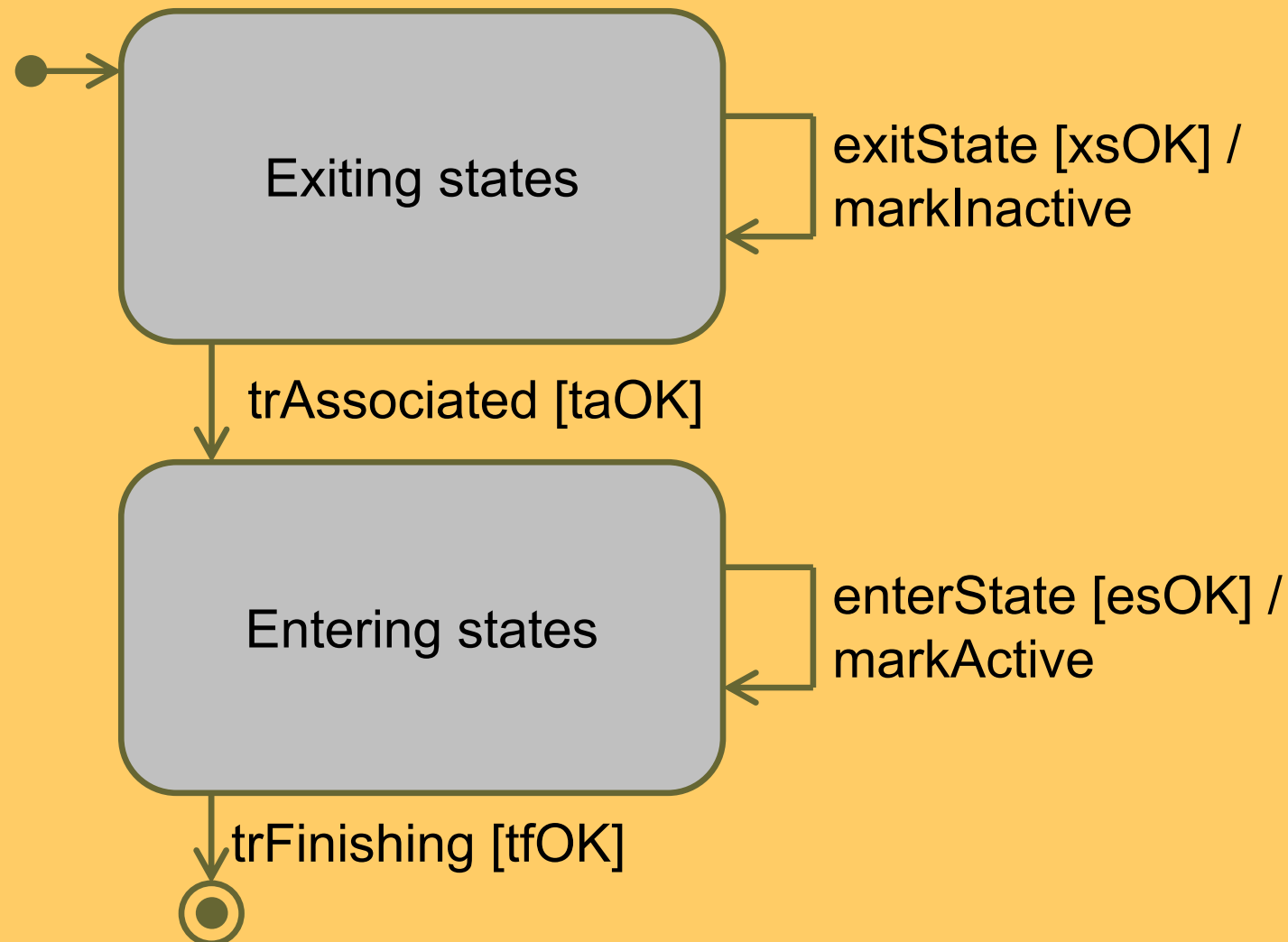
Hibadetektálás az RTCContext esetén

Hibadetektálás

- Örfeltétel hamis, vagy
- nem várt üzenet jön

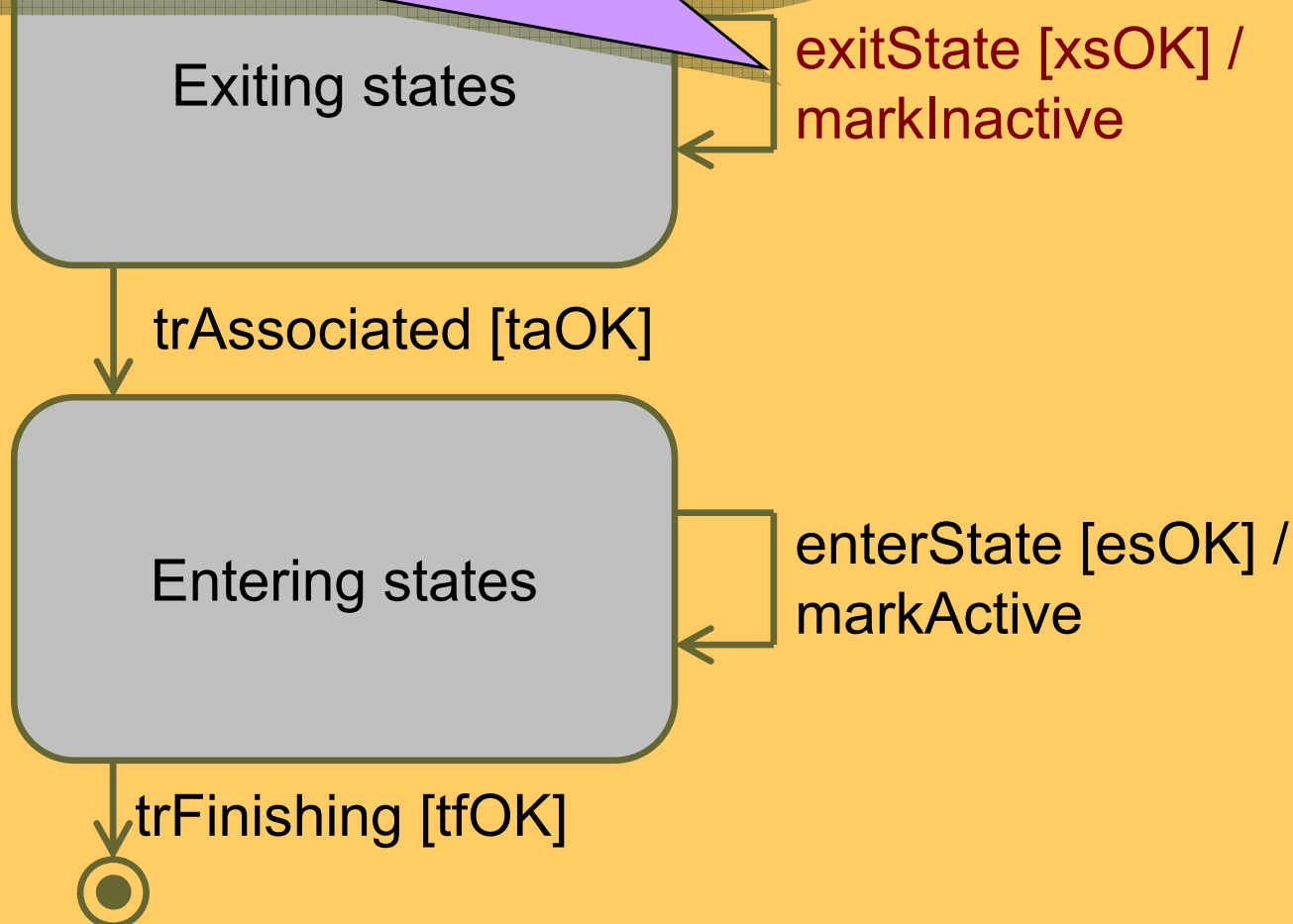

Állapotátmenet kontextus (TransitionContext)

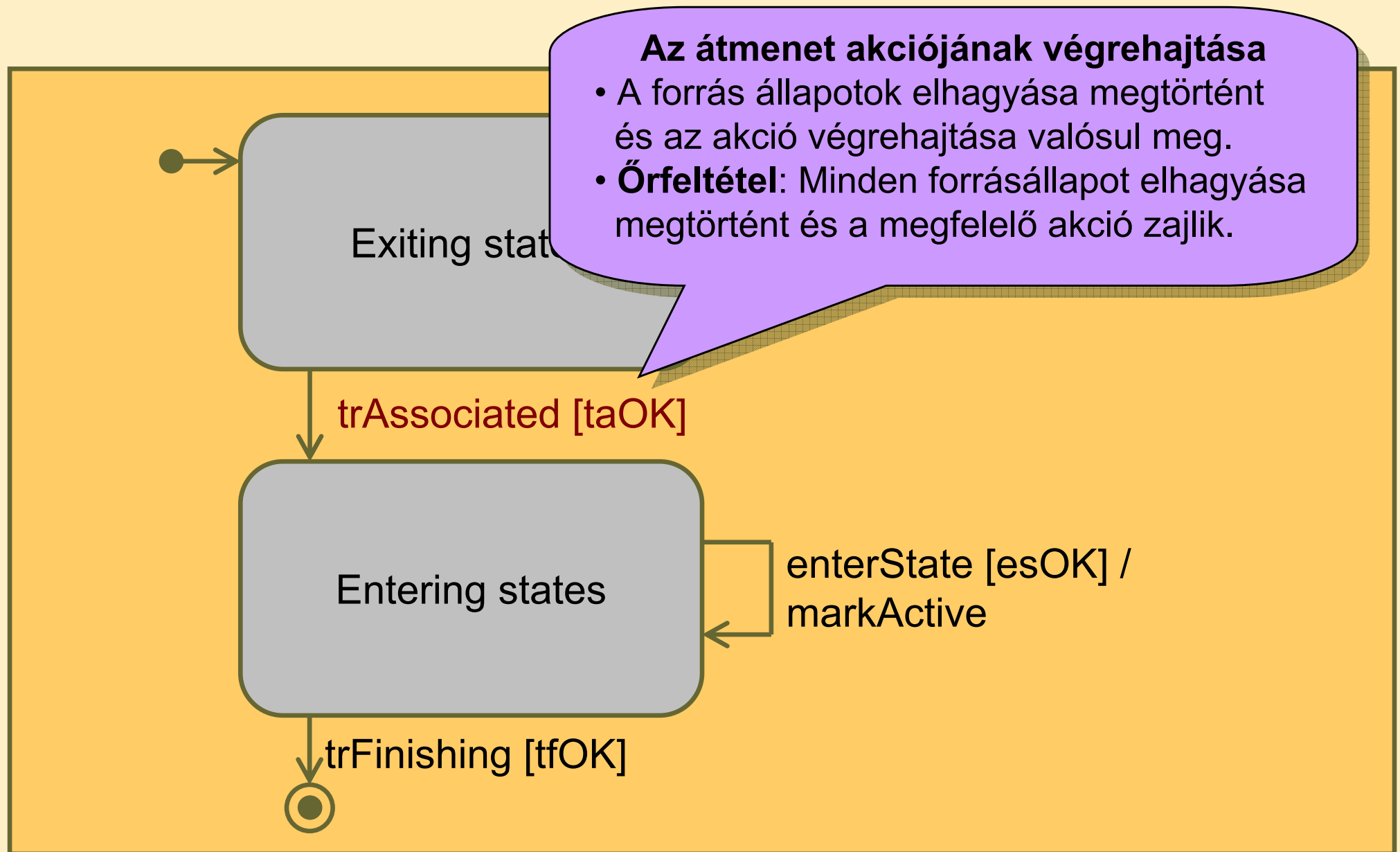

Állapot elhagyása

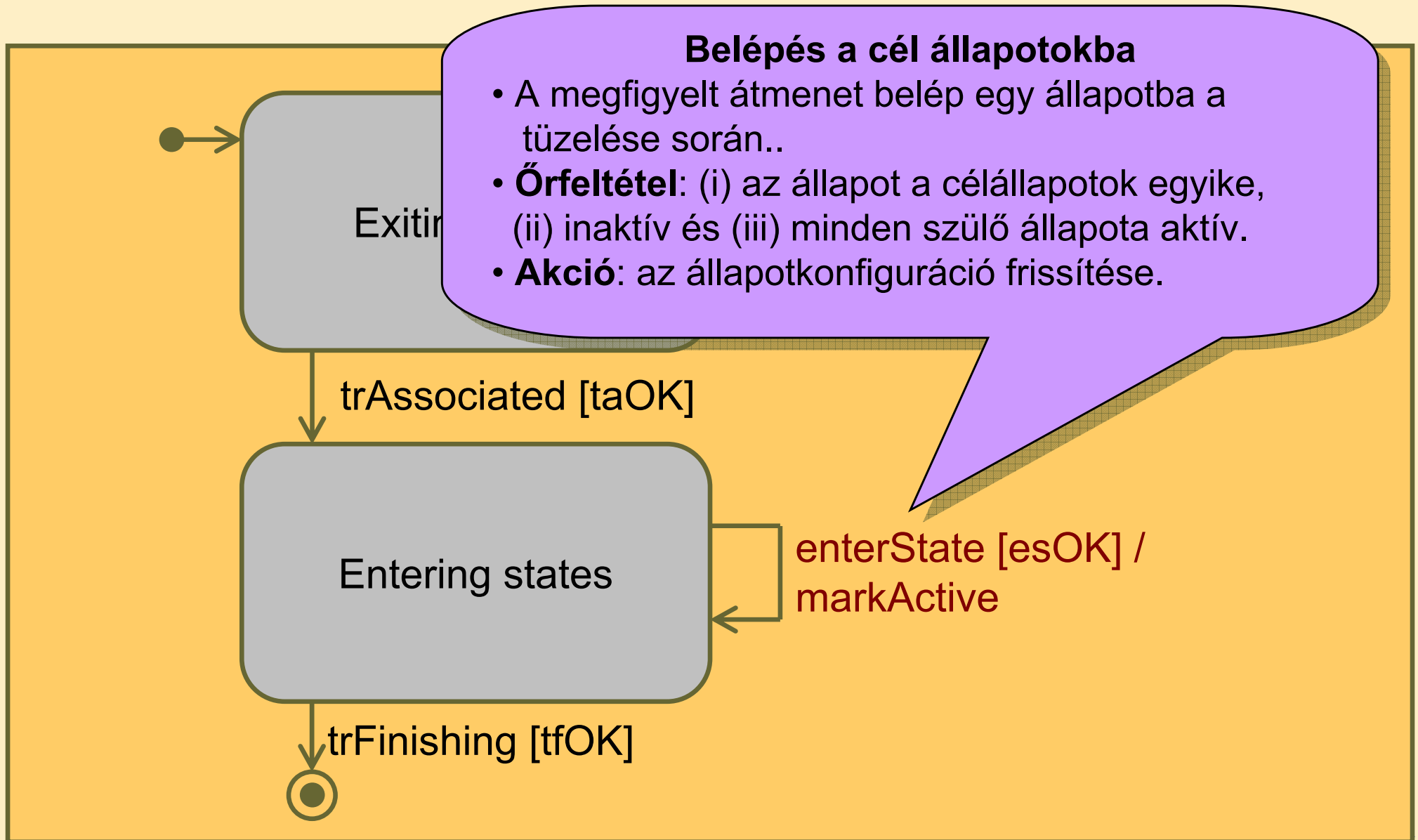
- A megfigyelt alkalmazás elhagyott egy állapotot átmenet tüzelés közben.
- **Örfeltétel:** (i) az állapot az átmenet forrása vagy ennek finomítása, (ii) az állapot aktív, (iii) egy finomítása sem aktív.
- **Akció:** a konfiguráció frissítése.

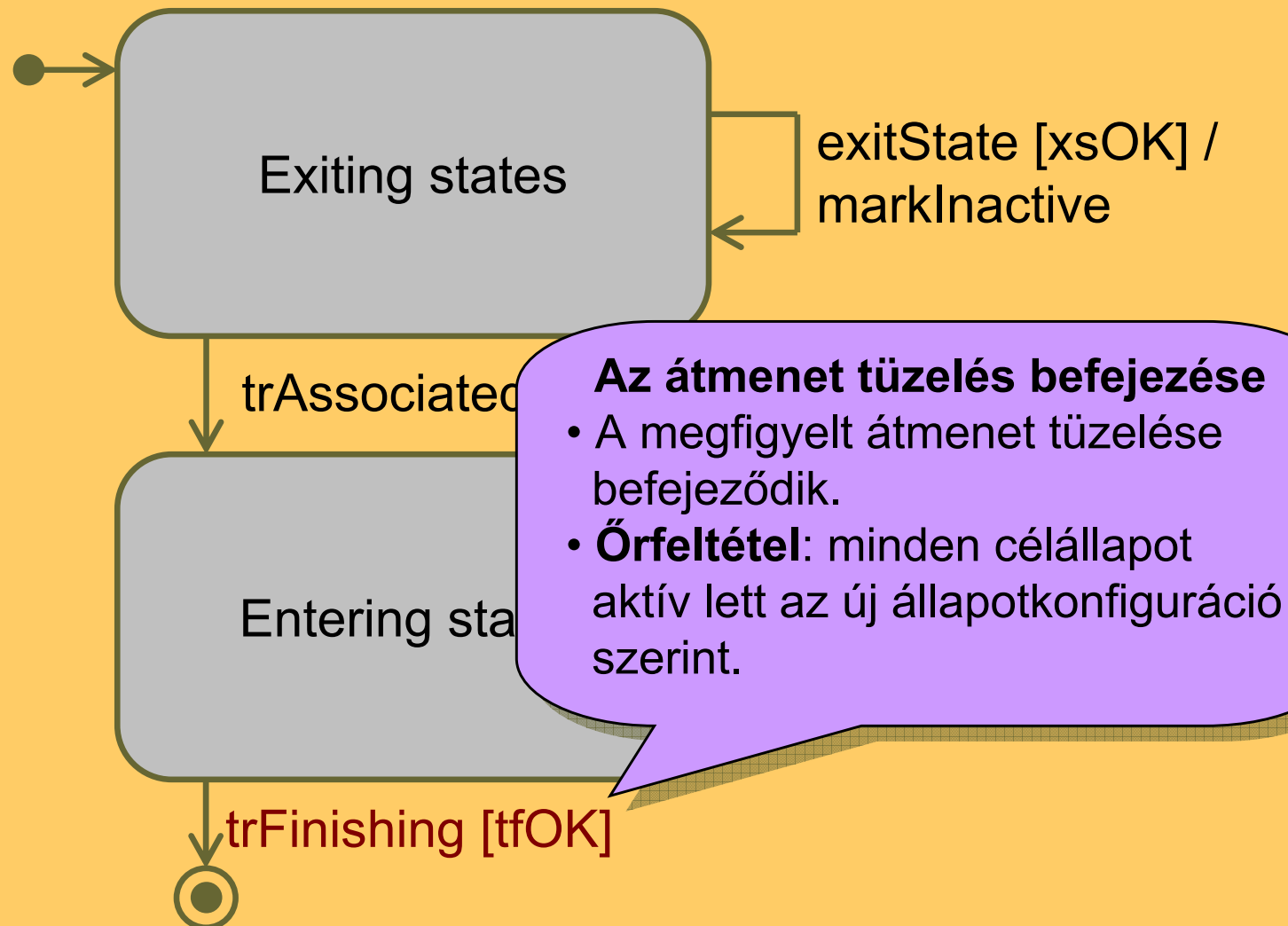
Állapotátmenet kontextus (TransitionContext)

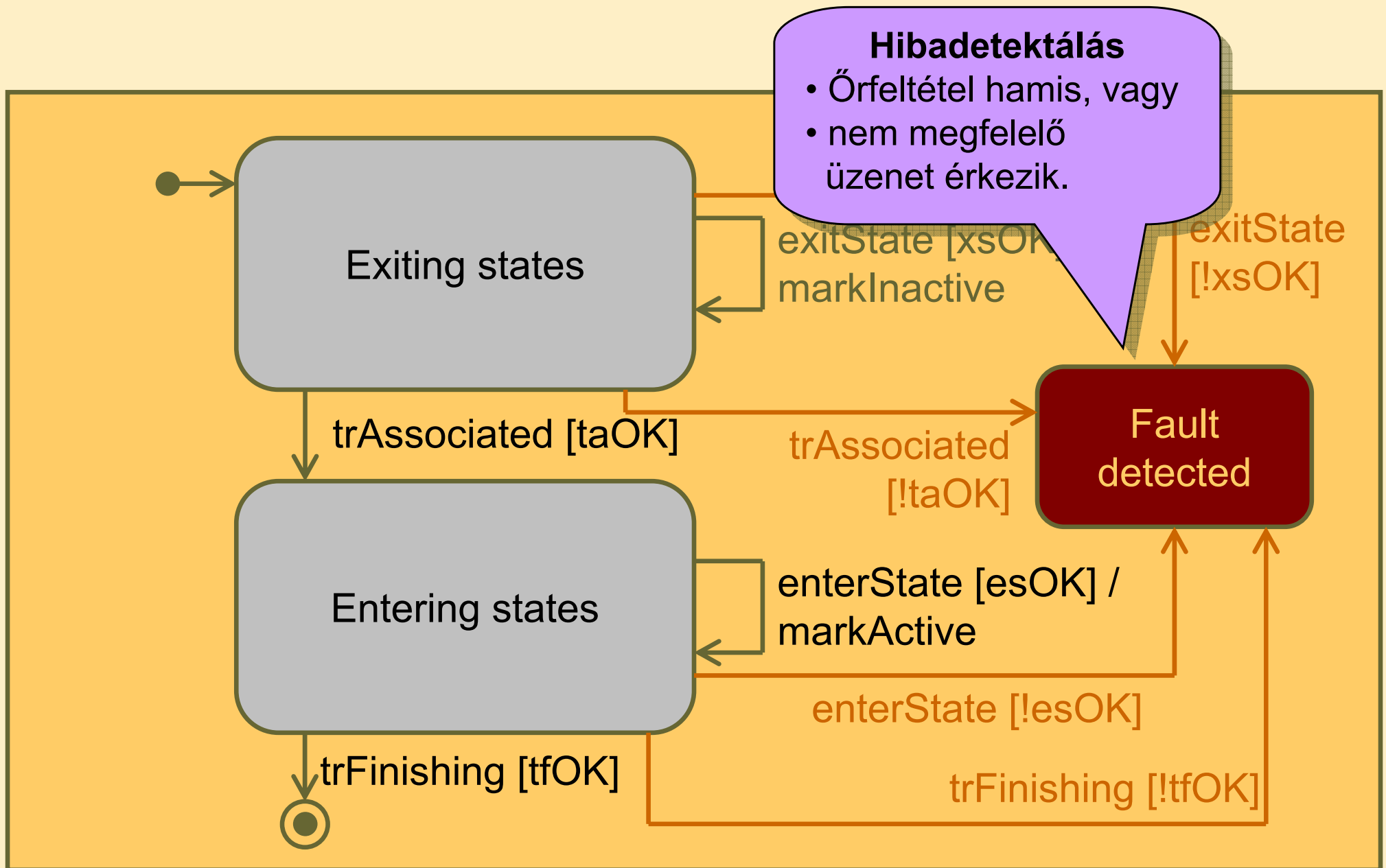
Állapotátmenet kontextus (TransitionContext)

Állapotátmenet kontextus (TransitionContext)

Hibadetektálás a TransitionContext esetén

Összefoglalás

- **Állapottérkép szintaxis**
 - Kiterjesztések az egyszerű állapotdiagramhoz képest
- **Állapottérkép szemantika**
 - Informális szemantika
 - Formális szemantika: Leképezés KTS-re kiterjesztett hierarchikus automaták alapján
- **A formális modellek használata**
 - Forráskód generálás (szintézis)
 - Futásidőbeli monitorozás állapotterkép referencia alapján